

O knjigi

Našemu ljudstvu knjiga še nikoli ni bila tako potrebna, kot dandanašnji: v socialistični državi računamo z vsakim posameznikom kot aktivnim faktorjem ne samo pri upravljanju države in podjetij, ampak pri vsem, kar zadeva našo družbo kot celoto in vsakega posameznika. Zato mora biti vsakdo v vsakem trenutku svojega življenja in dela in na vsakem kraju obveščen o vsem — da ve, kakšno ravnanje je v interesu našega ljudstva tako na vasi kot v mestu, v odboru in komuni, na raznih zborih in skupščinah, v tovarni za strojem, na polju za plugom, na njivi pri obdelovanju zemlje, z eno besedo povsod, kamor stopi. In zmerom mu na vsa ta vprašanja odgovarja knjiga, velika in majhna, pisana za njegovo in našo potrebo.

Seveda ko začenjamo govor o knjigi pri našem ljudstvu, ne mislimo samo na ta utilitaristični namen obstanka in napredka naših narodov med drugimi svetovnimi narodi. Iznesli smo ga zato, da obrazložimo vso umestnost tega podjetja v sedanjem trenutku, zakaj narekuje ga neposredni interes naših narodov in njihovo trenutno stanje. Nikakor pa ne mislimo prikrivati, da stoji za temi bližnjimi cilji izpopolnjevanje človeka, njegovo kulturno vzdiganje, njegova duhovna in moralna rast in njegovo usmerjanje v najlepši in najrodovitejši humanizem.

Ali smo z današnjim stanjem naše prosvetljenosti lahko zadovoljni in kako naj jo, če treba, popravimo, pospešimo ali celo v osnovah spremenimo?

Najboljši odgovor na to daje gibanje za demokratizacijo naše knjige, ki ga je začela Zveza za širjenje knjige med našim ljudstvom. V tem trenutku ne mislimo govoriti o raznih odnosih, ki se razvijajo v zvezi z našo knjigo: o problemih založb in široke javnosti, o problemu knjigotiske dejavnosti in o širjenju knjige med ljudstvom, o pisateljih knjig raznih vsebin in o potrebah naše stvarnosti na vasi, v tovarni, v delavnici in vseh povsod drugod. Za nas je nesporno samo eno: da delo pri širjenju knjige ne more biti kampanjsko. Nasprotno: knjigo mora približati našemu ljudstvu kot stalno potrebo, navaditi ga mora na to, da jo bo stalno uporabljalo, ga pripraviti do tega, da bo samo občutilo neposredno korist, ki mu jo prinaša knjiga in jo zato vzljubilo. Saj daje knjiga odgovor na mnoga vprašanja, ki jih vsakdo stavlja sebi in drugim in se obrača k človeku kot iskreni sobesednik, ki mu odkriva druga življenja in druge usode, da v njih zagleda sam sebe in po njih oceni razmere in se priklonja v mnogih primerih do lastnega stališča. In če je kje potreba večja kot pa je moč naše knjige, se moramo potruditi, da bomo to nesorazmerje odstranili.

Kako? S premišljenim, postopnim in neprestanim delom. Že zdavnaj vemo, da mora biti vsak učitelj na prvem mestu ljudski učitelj. Svoje skrbi imamo in svoje probleme in zato mora biti pri nas tudi pouk prirejen našim razmeram. Pri tem moramo imeti nove misli, ki jih ne bo oviral noben tradicionalizem. To delo, to prosvetljevanje mora biti vsestransko: zajemati mora tiste, ki šele vstopajo v življenje, pa tudi tiste, ki so že v polnem cvetu moči in duhovne pripravljenosti za sprejemanje pouka.

Pomen knjige je večji, kot je mogoče z besedami povedati. V njej je zbrano ogromno umsko bogastvo človeštva vseh časov in vseh narodov, vse manifestacije njegovih talentov in iznajdljivosti duhov od prvotnih, še nerazvitih kultur do dovršenih misli, ki bleste po globini, resničnosti in lepoti, od prvih kulturnih poskusov filozofske misli do zapletenih teorij o postanku sveta in človeka, zasnovan na najmodernejšem pojmovanju o postanku materije. Od začetniškega pouka o kulturi in mišljenju do najbolj zapletenih traktatov fizike, mehanike in drugih znanosti in razlage najbolj skritih lastnosti obdajajoče nas prirode, na zemlji in na nebu, v vsem vsemirju. Od preprostih narodnih balad in lirskih pesmi, do Homerja, Sofokla, Shakespeara, Moliéra, Goetheja, Beethovena in Leva Tolstojja. Vse to je posvečeno človeku, vse je zanj zaradi njega in govori njemu. Zaradi prevelikega bogastva je izbor včasih težak. Ni pa nemogoče, ker je človek že opravil nekaj pripravljajnega dela. Vedeti moramo samo, kaj hočemo in komu želimo pomagati. Kdor čuti to, tisti je razumel izredno moč knjige. Ko se pripravljamo, da odstranimo vse prepreke, ki danes še ovirajo široko ljubezen našega ljudstva do knjige, se moramo tega zavedati; treba je, da se dobro pripravimo, ker je pot dolga in težka. Toda ne smemo se utruditi in ne smemo zapustiti svoje poti, sicer se pregrešimo proti kulturi in proti svoji dolžnosti do sebe in do ljudstva.

Prelomnica v gradnji novih šol

Pri zidanju šol smo pogrešali nekaj osnovnih predpisov. V zvezi s reformo šolstva so se poleg drugega pojavile tudi večje zahteve glede šolskih prostorov. Da bi tudi gradnja novih šol usklajili s reformo šolstva, je svet za šolstvo LRS na svoji zadnji seji sprejel »Začasne okvirne smernice za gradnjo novih obveznih šol«. Opriše to v glavnem na pedagoške, normativne, upraveljavne in higienske — zdravstvene, tehnične in ekonomski čimilitelji. Za prosvetne delavce so posebno važni pedagoški normativi. Le-ti jim nudijo možnost, da sodelujejo s programom pri gradnji šol. Ta program — imenujejo ga gradbeni — temelji na potrebah reorganiziranih šol. Naslednja kratka izjava naj osvetli vsebinske pedagoške normativne in njih vlogo pri gradnji šol.

Kaj so pedagoški normativi? To so tisti šolski prostori, ki so potrebni v šolski stavbi oziroma njeni neposredni okolici, kjer lahko poteka sodoben pouk v reorganizirani šoli. V zadnjih 10 letih so gradili ali obnavljali šole dokaj nenačrtno in nesmotno. Temu važnemu vprašanju so začeli posvečati vedno več pozornosti tudi tisti, ki na teh delovnih mestih delajo. To so prosvetni delavci. Zavod za prosvetno šolstvo LRS je v tej smeri izvedel anketo v letu 1956 in seminar v letu 1957 s prosvetnimi delavci. Iz vsega navedenega je izvenela topla želja, da je treba pri gradnji šol upoštevati tudi mnenja in zahteve prosvetnega delavca v zvezi s sodobnimi metodami pouka in razvojem kulturno prosvetnega življenja sploh. Ker pa pri gradnji novih šol sodelujejo tudi druge panoge dejavnosti, je Zavod za prosvetno šolstvo sklical v septembru 1957 širše posvetovanje (okoli 60 oseb). Na njem so obravnavali vprašanje gradnje novih šol. Poleg zastopnikov upravnih odborov in političnih forumov, pedagoških in učiteljskih društev, novinarjev so sodelovali tudi prosvetni delavci, arhitekti, ekonomisti in higieniko-zdravstveni delavci. Vprašanje novogradnje šol so obdelali s pedagoškega, tehniškega, ekonomskega in zdravstvenega stališča. Ob tej priložnosti so se različna stališča zblížala, nakar je bila izvoljena komisija, ki naj bi sestavila »Začasne okvirne smernice za gradnjo novih šol«. V teh smernicah so zajeti poleg pedagoških normativov tudi zdravstveni, tehnični in ekonomski predpisi.

Okvirni pedagoški normativi so važna postavka v zvezi s razvojem šolstva. Zato moramo to zahtevo pedagoških delavcev upoštevati in prav pedagoški normativi in materialna osnova naj bodo temelj za gradnjo novih šol v bodoče. S preusmeritvijo naše šole hočemo našemu šoloobveznemu otroku nuditi možnost, da se razvije v kremenitega socialističnega človeka. Tega pa do sedaj ni bilo mogoče vedno v celoti doseči, ker ni bilo za to potrebnih pogojev. Med materialnim stanjem naših šol in vzgojnimi smotri so se pojavila protislovja, ki pa jih bo mogoče odpraviti z gradnjo šolskih stavb, ki bodo ustrezale tudi pedagoškim zahtevam, izraženim v pedagoških normativih in na temu ustrezna notranja oprema. Seveda moramo hkrati upoštevati tudi sodobne učne in vzgojne metode.

Šola oziroma učilnica pa je tisti delovni prostor, ki nam daje možnost za skupno in skupinsko delo ter za delo s posamezniki. Za tako delo mora učilnica ustrezati. Ta naj bo vabljiva, lepa in zdrava ter smotno opremljena. Zgrajena bo za največ 36 učencev in bo merila 7,5 x 8 m oziroma 7 x 8 metrov — le v izjemnih primerih 7 x 9 m. V taki učilnici, ki se približuje kvadratski obliki, bo toliko prostora, da bo možna pri spreminjanju skupinskega pouka v skupni pouk zelo hitro preureditev učencev. V novo učilnico sodojijo tudi sodobna oprema, razna nazorna sredstva in drugi potrebni pripomočki. Tudi radijski sprejemnik mora biti v učilnici.

Pedagoški normativom so ugodili tudi z delavnico, ki bo služila izvajanju politične vzgoje. Višje organizirane šole bodo imele tudi risalnice skupaj s pevsko sobo. Ta prostor bo razmeroma velik, saj bo prišlo na učence do 2,25 kv. m plošče. Tudi poseben prostor za pouk fizike, kemije in biologije bo pri šolah z manj razredi (4 učilnice) skupen, potem pa bo sta dva prostora: in sicer eden za pouk fizike, eden pa za pouk kemije in biologije. K prvi varianti pripadajo dva kabineta, ker fizikalni aparati in kemikalije ne smejo biti v enem prostoru. Razlog je v tem, da kemikalije razjedajo dragocene aparate. Šolska oz. pionirska knjižnica bo združena s pionirsko sobo, kjer bo lahko nekakšna

učilnica oziroma prostor za pionirsko organizacijo. V hodnikih bodo lahko razstavne vitrine.

Za telesno vzgojo bo telovadnica, in sicer manjša 10 x 20 m in večja 12 x 24 m. Glede na zelo visoko finančno postavko, ki jo zahteva gradnja tega objekta, ga bodo postavili šele v drugi gradbeni fazi. Pri šoli bo tudi vrta kot sestavni del učilnice, zato bo moral ustrezati estetskim in didaktičnim načelom. Za izvedbo strogo šolskega programa ga predvidevajo do 70 kv. m na oddelku. Seveda pa velikost ni odvisna od števila oddelkov, temveč od splošne velikosti prostora in od strokovnih ljudi, ki bodo delali v tem področju. V tej površini pa ni vrtačen zelenjavni vrta za prosvetne delavce nasploh.

Učilnica, vrta in telovadnica bodo smotno povezani, poleg tega bodo učenci na telovadišču oziroma dvorišču med odmori in v svojem prostem času. V nekaterih primerih bo telovadnica nadomeščala pokrita lopa (0,5 kv. m na učence). Nadalje pripada vsakemu učencu 5 kvadratnih metrov površine dvorišča. Zelene trate (igrišča) računamo po 5 kv. m na učence, enako tudi za telovadišče brez površine stavbe in prej omenjenih površin vrta. V mestih oz. industrijskih centrih, kjer je manj praznih površin, pa računamo 15 kv. m bruto površine na učence.

Pri šolah bo tudi mlečna kuhinja, kjer bodo dajali oddaljenim učencem toplo malico. Od 4 učilnic dalje pa bo obstajala šolska učna kuhinja, ki bo služila hkrati gospodinskemu pouku, ki ga predvideva novi učni načrt. Ti prostori bodo služili tudi poslovalcem izobraževanja deklet v gospodinskih tečajih. Višje organizirane šole, ki bodo v svojem območju zajemale tudi oddaljene učence, vozače, bodo imele še jedilnico. Na 50 učencev — vozačev računamo kot enoto za njen obstoj kot samostojnega prostora. Tudi ta prostor služi za poslovalsko izobraževanje mladine.

Učitelstvo ima zbornico kot samostojen prostor na šolah z več kot 4 učilnicami. Tam bo imel prosvetni delavec svoj prostor, kjer se bo lahko v miru izpopolnjeval. Rabl bo strokovno knjižnico, ki bo imela samostojen prostor v šoli z

več kot 4 učilnicami. Sicer pa je združena knjižnica z zbornico, pri nižje organiziranih šolah pa z upraviteljevo pisarno.

Prostor za razgovore s starši bodo imele šole z več kot 8 učilnicami. Tu bo možen razgovor »iz oči v oči, ki tolikokrat šele pokaže pravo sliko otrokovega življenja. Ta prostor pa povsod ne bo polno izkoriščen, zato bodo v njem tudi občasni zdravniški pregledi šoloobveznih otrok. Hkrati pa naj bi bil ta prostor tudi osnova za poznejšo vzgojno posvetovalnico.

Sanitarije predvidevajo na vsakih 25 učencev in vsakih 25 učencev po eno školjko in na 25 učencev 1 pisar. V predprostoru bo umivalnik, za vsak spol posebej.

V garderobne prostore (skupne ali individualne) bodo spravljali plašče, dežnike in čevlje vsi šolarji. Raba opat bo občutno zmanjšala ropot v šoli, obvarovala učence mokrote, v učilnicah ne bo blata, bo pa tudi manj prahu. Učenci bodo dobili občutek domačnosti.

V kletnih prostorih (kjer bodo to terenske razmere dovoljevale in v krajih, kjer ni zdravstvenih ustanov ali industrijskih objektov) bodo zgrajene prhe. Tu se bodo lahko učenci okopali in se bo s tem higieni raven prav gotovo dvignila.

Učiteljska stanovanja bodo v šolah z 1 - 3 učilnicami pod isto streho, vendar z ločenim vstopom. Pri šolah z več kot 3 učilnicami pa bo v šoli hišnikovo stanovanje, ki bo pri večjih šolah s centralno kurjavo tudi kurjač. V neposredni bližini šole, po možnosti na istem zemljišču, če ga bo dovolj, bo samostojna stanovanjska stavba za prosvetne delavce. Ta bo zgrajena po normativih, ki veljajo za gradnjo stanovanjskih objektov. Gradnja tega objekta bo potekala hkrati z gradnjo šole.

Pedagoški normativi so dobili svoj odsev v skupnem prizadevanju prosvetnih delavcev, arhitektov, zdravstvenih delavcev in ekonomistov. Morali so se deloma predati našim finančnim zmogljivostim. Toda imamo jih in začeli jih bomo uveljavljati. Ker nam materialna sredstva ne dovoljujejo preobsejnih programov, bomo gradili take šole, v katerih bo možno kljub temu izvesti zahteve reformirane šole in s tem doseči tiste učno-vzgojne uspehe, ki si jih vsi želimo in jih zahteva naša socialistična stvarnost. Zavedamo se, da šola ne služi samo izobraževanju in vzgoji otrok, temveč postaja posebno na deželi žarišče kulturno prosvetnega življenja. Nočemo razkošnih stavb, pač pa take, ki jih narekuje naš čas. Pedagoški normativi le pogoje postavljajo, seveda v okviru splošne družbene in materialne osnove.

Rajko Pardubsky

Druga mednarodna konferenca učiteljev slepe mladine

Meseca avgusta lani je bila v Oslu na Norveškem druga mednarodna konferenca učiteljev slepe mladine.

Prva konferenca je bila pred petimi leti v Bussumu na Holandskem; obravnavala je predvsem probleme slepih otrok in učne pripomočke. Sklenjeno je bilo, da bodo taki sestanki vsakih pet let; na njih naj bi pretrgali probleme, ki zadevajo slepe otroke in odrasle po delež vsega sveta.

Druga konferenca je trajala osem dni. Iz Jugoslavije so se je udeležili štirje. Prostor, kjer je potekalo delo konference, je dal na razpolago zavod za poklicno izobrazbo slepe moške mladine v Oslu.

Direktor doma (slep) je bil ljubezni gostitelj 260 delegatom in opazovalcem z vsega sveta. Zastopanih je bilo 37 držav z vseh kontinentov. Tu so bili zastopniki vseh ras. Res, zbran je bil svet v malem.

Prvi dan prihoda v Oslu je bil določen za razporeditev delegatov po hotelih, razdelitev prosvetov, značk, dajanje informacij in ureditev raznih formalnosti. Ta dan so se stari znanci veselo pozdravljali in sklepala so se tudi nova poznanstva. Zaradi lažjega in uspešnejšega dela so se delegati razdelili v manjše jezikovne skupine, in sicer v eno nemško, eno francosko in več angleških. Te skupine so se zasedale po vsakem referatu, da so povedale svoje mnenje in svoje zaključke, ki jih je nato dobila glavna komisija za za-

ključke. Pri teh manjših skupinah so poročali zastopniki raznih držav o delu za slepe v svojih državah. Tu se je najbolje videlo, kako je v posameznih državah razvito skrbstvo za slepe.

Glavna predavanja so bila naslednja: Vzgoja staršev. — Delo hišnih mater v zavodih za slepe. — Olajšave pri pouku slabovidnih učencev. — Poklicna vzgoja in zaposlitev. — Gospodarske šole za slepe. — Zaposlitev v prostem času. — Stiki slepih otrok z otroki, ki vidijo. — Vodstvo in poklicno svetovanje. — Priprave slepih učencev, da dobe svoje mesto v življenju. — Vzgoja in šolanje učiteljev slepih. — Problemi v vzgoji in pouku slepih. — (Vid in normalni razvoj). — Vpliv izgube vida na spretnosti.

Ob koncu so po vsakem referatu sprejeli zaključke.

Konferenca je pripravila nadaljnja raziskovanja in študij o problemih pouka in zaposlitve slepih. Vsaka država naj nudi tudi finančno pomoč. Nadalje so izrazili željo, naj se uspehi te konference pokažejo v vseh deželah sveta.

Iz vseh poročil in razgovorov z delegati lahko izluščimo za našo državo tole: Jugoslavija je po vojni vložila mnogo truda in finančne pomoči za vzgojo, šolanje, poklicno izobrazbo in zaposlitev slepih. V tem ne zaostajamo za visoko razviti državami. Skrbstvo za slepe je pri nas na dostojni višini. V.K.

Dan strokovnih aktivov v ljubljanskem okraju bo 9. aprila

Stalna komisija okrajnega odbora Zdrženja učiteljev in profesorjev v Ljubljani, ki vodi 15 strokovnih aktivov za posamezne predmete, skrbi za strokovno, pedagoško in ideološko izpopolnjevanje učnega kadra, ki poučuje na višjih in nižjih gimnazijah. Delo v aktivih, s katerim se nadaljuje tradicija prejšnjih let — kakor je poudarilo tudi poročilo Sveta za šolstvo OLO Ljubljana za leto 1957 — je doseglo že lepe uspehe. Komisija se trudi, da bi s temi aktivni izboljšala metodo pouka, pridelala si, da bi delo v aktivih čim bolj razširila na podeželje in pritegnila k sodelovanju čim več ljubljanskih članov. Vključitev pedagoških članov v to delo pa povzroča mnogo težav, predvsem denarnih: kajti za dobro organizacijsko delovanje aktivov je ljubljanski okraj zelo obširen. Zato stroški za pogostejše medsebojne obiske, zlasti tisti, ko nam je priključen še kočevski okraj, znatno presegajo dotacije, ki jo daje vsako leto za strokovne aktivne Svet za šolstvo OLO Ljubljana. Okrajno Zdrženje je v letu 1957 prejelo od Sveta za šolstvo 450.000 dinarjev; to vso je komisija porabila za podporo poučnim ekskurzijam, zborovanjem, tečajem, za hospitacije, za delovne sestanke ipd., kar je glavno delo strokovnih aktivov. Kljub denarnim zadregam in drugim težavam se je nekaterim aktivom (slav., mat., biol., zgod., shb., nem.) posrečilo razširiti krog sodelujočih članov v okraju. K delovnim sestankom in na številne poučne ekskurzije stalno vabijo tudi tovariše s srednjih strokovnih šol z namenom, da bi dobili

z vsemi predavatelji splošno izobraževalnih predmetov tesnejše stike in da bi enotnejše delali. Skrb in želja Društva je, da bi se mogli člani v večjem številu kot doslej udeleževati dela v aktivih, še posebej hospitacij in poučnih ekskurzij, ki so dobro pripravljene in pomenijo resno študijsko poglobitev. Dan strokovnih aktivov, 9. april 1958, je namenjen prav temu, da se uredijo organizacijske zadeve za še uspešnejše delo v aktivih. Pred sestanki posameznih strokovnih aktivov, ki bodo večji del na klasični gimnaziji v Ljubljani, bo v uniojski dvorani za vse udeležence najprej predavanje o zunanji in notranji politični vprasanji; to predavanje bo obravnavalo tudi organizacijo šolstva in nekatere naše materialne zadeve, nato bo sledilo pedagoško predavanje. Popoldne bodo nekateri aktivni obiskali muzeje, knjižnice, razstave ipd., aktiv biologov pa bo priredil ekskurzijo v St. Lovrene, kraj na hajališča daphne blagajane. Komisija priporoča, naj se člani, ki počepujejo več različnih predmetov, pridružijo aktivu tistega predmeta, ki ga pretežno poučujejo.

Komisija za strokovne aktivne bo zaradi skromnih sredstev povabila udeležence le stroške za potovanje, vendar samo tistim, ki pridejo iz oddaljenih krajev, ne pa iz neposredne okolice Ljubljane. Tako je razumel tudi odločbo Tajništva za šolstvo, ki govori o povrnitvi stroškov v zvezi z izvedbo sestanka strokovnih aktivov.

Komisija za strokovne aktivne

Razgovor kandidatom v Kranju

V mesecu februarju smo bili vsi učiteljski in obvezni praktiki po šolah širom Slovenije. V glavnem smo prišli skoraj vsi kandidati na nižjeorganizirane šole, manjši del pa tudi na normalne. Nekaj kandidatov je bilo tudi v raznih zavodih za gluho-nemo, invalidno, slepo, defektno in vzgojno zanemarljivo mladino.

Na pobudo sveta za kulturo in prosveto OLO Kranj smo se dne 27. februarja zbrali v Kranju vsi kandidati, ki smo prakticirali v kranjskem okraju. Ob osmih zjutraj je bilo v veliki dvorani precej živahno. Snidenje po tridesetih praktiki je bilo nadvse prijetno. Razgovor je prišel na čelnik sveta za kulturo in prosveto tovariš Grum. Po uvodnih pozdravnih besedah je podal kratko poročilo o šolstvu v okraju, ki je nedvomno v tem pogledu najnaprednejše. Objasn timer nam je sistematičnost pri preskrbovanju šol z učili, načrtno reformiranje in nujno kolektivno delo podružničnih šol. Več o sami reformi pa je govoril inšpektor Jože Kožuh.

Po odmoru smo imeli besedo kandidati. Ni ga bilo v dvorani, ki bi imel negativne vtise. Vse izjave so bile polne optimizma

in veselja do poklica, dasi so marsikateri začutili razne probleme na vasi, zlasti na nižjeorganiziranih šolah. Pomanjkanje novejših učil ali premajhno izkoriščanje le-teh je bila osrednja točka razgovora. Tudi o kolektivnem delu učiteljev in delu šolskih odborov je bilo precej govora. Na vsa vprašanja je na koncu odgovoril prof. Janez Tomšič. Razgovoru je tudi prisostvoval republikanski inšpektor Drago Mehora. Po razgovoru smo imeli skupno kosilo pri »Jelenus«.

Vsi kandidati iz Tolmina in iz Ljubljane smo prirediteljem tega razgovora nadvse hvaležni. Na takih razgovorih je mogoče dobiti nove pobude in priti do novih ukrepov. Tu smo se tudi zblížali z učiteljskimi in vzgojiteljskimi ter se dogovorili za medsebojne hospitacije. Res, marsikatera ideja se je rodila prav v tej dvorani. Nam, najmlajši generaciji, pa je bil ta razgovor velika pobuda za bodoče delo. Priporočljivo in zaželeno je, da bi tudi ostali okrajni sledili kranjskemu svetu za kulturo in prosveto.

Vladimir Prebil

PREDSTAVNIKI CENTRALNEGA ODBORA ZDRUŽENJA UČITELJEV IN PROFESORJEV PRI TOVARIŠU BAKARIČU

Dne 11. marca je sprejel tovariš VLADIMIR BAKARIČ, predsednik Sabora Ljudske republike Hrvatske, predsednika Centralnega odbora Zdrženja učiteljev in profesorjev Jugoslavije MILIVOJA UROŠEVIČA, sekretarja Centralnega odbora NEDELJKA SAVICA in predsednika Republiškega odbora Zdrženja učiteljev in profesorjev Hrvatske MATA DORČIČA in se je z njimi razgovarjal dve uri.

Člani Centralnega odbora so razložili tovarišu Bakariču probleme ideološke vzgoje, probleme glede izpopolnjevanja kadra v teoriji marksizma, nekaj problemov, ki se pojavljajo v stroki in ovirajo uspešnejše delo pri pouku in vzgoji mladine. Nadalje so mu prikazali nekatere primere glede zaposlavljanja pouka in mehaniskega izpopolnjevanja učnega kadra, kar vodi k površnosti poučevanja, in pojave omalovaževanja šole kot ustanove, kar ima za posledico tudi zanikanje njene dosedanje vloge v današnji družbi in nazadnje tudi nekatere primere neupravičenega negativnega odnosa do prosvetnih delavcev.

Tovariš Vladimir Bakarič je potrdil, da so se nekatere problemi, ki so jih iznesli člani Centralnega odbora res pojavili in je izrazil željo, da bi jih skupno reševali. Pozval je organizacije učiteljev, predmetnih učiteljev in profesorjev, naj pomagajo pri vseh težnjah, ki lahko koristijo razvoju našega šolstva. Tov. Bakarič je tudi izrazil željo, naj društva prosvetnih delavcev s pomočjo svojih predstavnikov pomagajo razčistiti nekatere nejasna stališča pri šolski reformi posebno sedaj, ko bo zvezna skupščina sprejemala resolucijo o šolski reformi.

Nekaj kritičnih misli o naši šolski telesni vzgoji

DEDIŠČINA PRETEKLOSTI

Stanje na področju šolske telesne vzgoje v Sloveniji je bilo v letih pred vojno približno takole:

za telovadbo sta bili predvideni po dve uri tedensko, v nekaterih razredih samo po ena ura;

učni načrt ni upošteval bioloških potreb učencev in učenk, temveč je predpisoval predelavo vaj Tyrševega sistema telovadbe;

na učiteljskih se kandidati niso seznanili z mladinsko telesno vzgojo, temveč s sistematično in terminološko Tyrševim sistemom;

med telovadnimi učitelji je bila velika večina diletantov; inšpektorske službe praktično ni bilo;

šolske telovadnice so bile stare (iz časov Avstro-ogrskih), opremljene z orodjem za odraščanje;

prosvetna oblast se je zanimala za rezultate telesne vzgoje samo ob koncu šolskega leta, ko so bili tradicionalni telovadni nastopi;

učenci so imeli občutek, da gre pri šolskih urah telesne vzgoje za formalistično udejstvovanje, ki zaostaja za metodami in športnimi in telovadnimi društvi.

Sprito takega stanja je razumljivo, da šolska telovadba ni izpolnjevala svojih osnovnih nalog; vzgojitelji je niso cenili, zato je spadala med manj važne predmete, med tako imenovane večšine.

ZMAGA NAPREDNE SMERI

S takim stanjem in s tako dediščino preteklosti smo se spoprijeli šele po osvojitvi leta 1945. Sestavili smo nov učni načrt, ki se ne oziroma na tradicijo in tudi ne na interese izvenšolskih organizacij, temveč na potrebe šolskega otroka in interese družbe. Dobo po osvojitvi nju bi lahko ocenili kot dobo zmage napredne smeri tudi na področju šolske telesne vzgoje.

Naj povem na kratko, kaj si pod naprednim v tem razvoju predstavljam. Gre za upoštevanje pridobitve znanosti, za izbor tistih telesnih vaj, ki ustrezajo starostnim stopnjam (in s tem potrebam in interesom mladine), za sodobne metode, za nov odnos do gojencev, za tekmovalnost in igre — sploh za tako imenovano vzgojno športno orijentacijo, ne pa za redovne, proste in orodne vaje v zaprtih prostorih, kar je bilo značilno za obdobje med obema vojnima.

Prvič v zgodovini naše šolske telesne vzgoje smo dobili program, ki smo ga sami kolektivno sestavili in v katerega smo verovali. Za vzgojo novih kadrov smo ustanovili v Ljubljani Zavod za fizikulturo, razen tega smo priredili v teku let vrsto tečajev za izpopolnjevanje. V teh tečajih so se našli učitelji telesne vzgoje, kvalificirani in ne kvalificirani, stari in mladi, seznanjeni z novimi učnimi načrti, z novimi metodami in zlasti z manj znanimi športnimi panogami: z atletiko, odbojko, košarko, rokometom, plavanjem, smučanjem itd. V nekaterih tečajih so se učili celo jujitsu, sabljanja in masaže. Dobili smo tretjo tedensko uro telesne vzgoje, uvedli smo športni dan enkrat mesečno. V »Vodniku«, reviji za vprašanja telesne kulture, smo objavljali poučne teme za vzgojno prakso.

Veliko je bilo storjeno, zlasti v prvih letih po osvoboditvi. Pozneje pa ni bilo več takega poleta. Občutek imam, da smo zdaj že nekaj časa v fazi, ko ne skrbimo več tako zelo za strokovni dvig kadrov in dopuščamo, kakor da ne bi več tako trdno verovali v resničnost naših nalog.

TEŽAVE IN OVIRE

Dejansko je res, da smo našli na velike težave, ki nas ovirajo pri izpolnjevanju nalog. Te težave so tako splošno znane, da zadostuje, če jih le na kratko omenim:

nimamo dovolj telovadnic in igrišč; ponekod gradimo nove, vendar brez telovadnic; v vsej Sloveniji je ni niti enega plavalnega bazena za potrebe šolske telesne vzgoje;

ponekod opravilo polovico ur v telovadnici, drugo polovico na planem, ob slabem vremenu pa kar v šolski učilnici (v razredu);

sprito pomanjkanja vadišč in kadra še za desetletje ne moremo misliti na to, da bi uvedli telesne vaje vsak dan, čeprav smo prepričani, da bi bilo to edino pravilno;

med delom učiteljskega opazamo nekako utrujenost, ki si jo razlagamo kot posledico preobremenjenosti s honorarnimi urami in izvenšolskim delom.

Se to naj omenimo, da ni zadostnega zanimanja za vpis na Višjo šolo za telesno vzgojo, zato bo še naprej veliko pomanjkanje strokovnega kadra. Mladi ljudje uvidevajo, da je naš poklic zelo težak in delo slabo plačevano. Zato ne samo, da ni dovolj novih interesentov za študij telesne vzgoje

— celo kvalificirani ljudje bežijo iz stroke.

Prepričani smo, da je to le prehodno stanje in da se bo izboljšalo, ker se mora izboljšati. Ne glede na to, ali imamo pogoje za delo ali ne, ali je naše delo priznано ali ne, se moramo boriti za pravilno telesno vzgojo in kvaliteten pouk. To bo tudi najzanesljivejša pot k priznanju naše stroke.

SLABOSTI IN NAPAKE V POUČEVANJU

V naslednjem naj podam nekaj misli o slabostih in napakah v naši vzgojni praksi. Najboljšeje točka se mi zdijo ure telesne vzgoje v razredu. Često učitelji ne vedo prav, kaj naj bi delali, o čem naj bi razpravljali. Nekateri razlagajo terminologijo prostih vaj, obravnavajo tekmovalne pravilnike ali pa berejo športna poročila. Včasih se lotijo družabnih iger, včasih pa telovadijo kar med šolskimi klopmi. To je resno vprašanje, ki bi ga morali rešiti s konkretnim učno-vzgojnim programom, s posebnim priročnikom, v katerem bi bila zbrana primerna snov za obravnavo in branje v razredu. Popolnoma razumljivo naj bi bilo takih ure odločenih ur v razredih čim manj, samo v primeru, če ni drugega vadenega prostora in če je slabo vreme.

Napaka pa je tudi v tem, da se nekateri učitelji ne glede na vreme držijo svojih telovadnic. Kot pravilo naj bi veljalo, da skadeo, tečemo, telovadimo v zaprtih prostorih samo v primeru slabega vremena, sicer pa je nujno potrebno, da grede učenci ven, na igrišče, v gozd, k vodi. Tem prej, če pomislimo, da imajo po pet, šest ur šole na dan, nato pa jih čaka doma še učenje z nalogami. Prva naloga telesne vzgoje je vendar skrb za zdravje učencev, ne pa vadenje gradivo!

Glede vodstva ur telesne vzgoje imajo dandanes učitelji neprimerno več znanja kakor pred vojno. Normalno začnejo z ogrevanjem, v pripravljanim delu nadzorujejo z ogrevanjem in se posvetijo sistematični obdelavi gibalnega aparata, v glavnem delu pa se lotijo kake igrice, atletike ali vaj na orodju. Sibijske strani vadenih ur je zaključni del; ponekod živahno telovadijo vse do trenutka, ko se oglašajo šolski zvonci, in tako ni časa niti za umirjenost niti za umivanje. Zloglasnega formalizma v šplovskem smislu skoraj ni več, pač pa sta zaposlenost in telesna obremenitev učencev včasih prevelika (zlasti kadar telovadijo na orodju in so razdeljeni v dolge vrste).

Načelo vsestranosti in metodoloni napotek o planosti vadbe razumejo nekateri učitelji tako, da se lotijo vsega po malem, ničesar pa ne temeljito. Izkušnja je pokazala, da imajo učenci veliko več zanimanja za telesno vadbo, če se sami prepirajo, da se vselej česa novega naučijo in da dejansko napredujejo. Zato bi morali dati v šoli nekaterim, za življenje potrebnim telesnim vajam, več poudarka. V višjih razredih bi morale dobiti ure telesne vzgoje nekaj značaj športnega treniranja.

Več pozornosti bi treba posvetiti tudi preverjanju znanja. Vsi dijak mora vedeti, kakšna je njegova zmogljivost v teku, skakanju, plezanju, dvigovanju uteži, vajah na orodju. Zato je pač potrebno, da se na določene discipline in izbrane telesne vaje kaj časa omejimo: da jih intenzivno treniramo in nato znanje preverimo in ocenjujemo. Iz izkušnje vemo, da taka metoda v znanju meri poveča interes za vadbo. Učenci bi morali vedeti, kakšna je njihova drža telesa: pravilna ali slaba (v čem je slaba)? Še to naj dodamo, da je naloga šolske telesne vzgoje trajno pridobiti učence za telovadbo, šport, planinstvo ali taborjenje, da jim bodo telesne vaje vsakdanja navada in potreba. Ta namen pa dosežemo, če učenci kaj zares spoznajo, obvladajo in vzljubijo.

Za evidenco razvoja učencev bi morali uvedti v vseh republikah enoten karton z najosnovnejšimi antropometrijskimi podatki in s podatki o telesni zmogljivosti. Doslej je bilo v uravljanju kartona že nekaj poizkusov, vendar brez uspeha, ker so bili prezahtevni in bi morali učitelji telesne vzgoje posvetiti preveč časa najrazličnejšim merjenjem in zapisovanju podatkov.

Se na nekaj nespornih napakah, ki jih ugotovili pri hospitacijah in strokovnih izpitih, bi želel opozoriti:

preveč govorjenja (naš poklic je molčeč poklic) — premalo skrbni za pravilno držo telesa — trdo korakanje po starem (s podarkom leve noge) namesto lahкотne hoje — v pripravljanim delu vadbene ure premalo znanja o sistematični obdelavi gibalnega aparata (zato nenačrtano izbira gimnastičnih vaj) — preveč ritmike pri oddelkih deklet, ki ne znajo niti teči niti skakati (ritmika obvladanja

osnovnega gibanja predpostavljajo) — pretežke naloge v uvodnem delu vadbene ure, prelaski v glavnem delu — premalo vzgojnega prizadevanja (fair play, športno poštenje, lepo vedenje) — neinteligentno izražanje učitelja — slaba orizancija ure.

Na Višji šoli za telesno vzgojo v Ljubljani svetujemo študentom, da po sleherni uri učne prakse ocenijo svoje delo s pomočjo naslednjih vprašanj:

1. Ali so se učenec pri uri česa novega naučili (ali sicer napredovali)?

2. Ali so sodelovali v zanimanjem (radost, zavzetost, tekmovalnost)?

3. Ali je bila vadba primerno naporna (ne prelahka, ne pretežka)?

4. Ali je bilo vadenje gradivo primerno za starost in spol?

5. Ali je bilo delo vzgojno učinkovito (navajanje na red, snago, spoštovanje pravil, lepo vedenje)?

6. Ali je obsegal vadeni spored tudi vaje za pravilno držo telesa?

7. Ali je bila vadenja ura na planem (če ne, zakaj ne)?

8. Ali je bila telovadnica čist, prezračna in po končani uri pospravljena?

9. Kakšen je bil učiteljev nastop (drža telesa, poveljevanje, razlaga, kazanje, izbor izrazov, način govorjenja)?

10. Kakšen je bil učiteljev odnos do učencev?

Posebej je treba spregovoriti o nesrečah. Te so neredko posledica neznanja, malomarnosti, nezadostne priprave na teže naloge, nepravilnega polaganja blazin — skratka, posledica slabe metode. Izkušnja je pokazala, da je možno, n. pr., v smučarskem tečaju s pravilno izbiro terenskih oblik, z obdelavo sneža s prometnim redom in s postopno vadbo zmanjšati število nesreč na minimum. Prav tako bi lahko s temeljitim znanjem o preprečevanju nesreč le-te znižali v telovadnici in na igrišču. Temu vprašanju bi treba posvetiti več pozornosti, razen tega pa bi treba posamezne nesreče temeljiteje analizirati in ugotoviti vzroke.

ZNANJE NE ZADOSTUJE

Kaj naj bi storili in ukrenili za izboljšanje pouka telesne vzgoje?

S sedanjim kadrom bomo dosegli kaj boljše uspehe, če se mu bomo pomagali izboljšati pogoje za delo, če bomo nudili pomoč v obliki rednih inspekcij, skrbeli za nadaljevalne tečaje in za najpotrebnejšo strokovno literaturo. Izkušnje kažejo, da ne čutijo prav vsi učitelji potrebo po nadaljevalni obdelavi. Nekateri so si v teku let pridobili neko določeno metodo poučevanja in vztrajajo pri njej tako kakor kakor obrtnik, čigar razvoj se je končal z mojstrskim izpitom. Skrbno pripravljani in v modernih učilnicah opremljeni seminarji za izpopolnjevanje bi bili tistim učiteljem, ki se ne izpopolnjujejo.

Drago Ulaga

Kratka analiza radijskih šolskih ur za višje stopnje

Tretji in četrti razred nižje gimnazije, kjer je skupaj 53 učencev, sta poslušala v tem šolskem letu 16 radijskih šolskih ur za višjo stopnjo. Ne glede na to, kaj je bilo doslej o radijskih šolskih urah napisano, želimo o tej oddaji, ki smo jih poslušali, napisati nekaj svojih misli, v glavnem bom pa povedel to, kako so učenci oddajo sprejeli, kako čisto nanje težko čakali in koliko je radio z njim, pomagalo boljše, bolj življenjsko, skem, bolj zanimivemu pouku.

Poslušali smo 16-krat, med dijaki sem izvedel anketo, da jih po tem, kako so jim bolj ali manj ugajale, zapišejo po vrstnem redu. Dalj so jim tale vrstni red: 1. Martin Krpan, 2. V. pragozdu, 3. Padec Carigrada, 4. Imeli smo ljudi, 5. Povest o Trojanskem klanecu, 6. Stephenson, 7. Giuseppe Verdi, 8. Pohorski bataljon, 9. Dnevi, ki so pretresli svet, 10. Beg iz taborišča smrti, 11. Goce Delčev, 12. Usodni korak, 13. Upor na ladi St. Georg, 14. V. S. Karadžić, 15. V prepadu Marjanščice, 16. Stoklar bom. — Mnogi so poslušali oddajo dvakrat, doma in v šoli. Gorajo razvstitev so napisali, ker sem jo zahteval, vendar pa ne ustreza povsem, ker sem v ustreznem razgovoru ugotovil v obeh razredih, da so jim bile izredno všeč oddaje: Krpan, Padec Carigrada, Verdi, V. pragozdu, Stephenson, Imeli smo ljudi — vse te oddaje bi lahko dali pod zaporedno številko ena. — Na vsako sredo učenci nestrno čakajo. Pred pričetkom oddaje so vsi na mestih, mnogi s svinčniki in beležkami v roki. O mnogih stvareh, ki jih silijo v oddaji, so se v šoli že učili, šolska ura jim predstave in znanje dopolnjuje. To so skoraj

jejo samoiniciativno, v veliko pomoč.

Uspešno delo pa ni odvisno samo od znanja, temveč zlasti od odnosa, ki ga ima učitelj do mladine, do družbe in do stroke, ki jo poučuje. Le to, kar ljubimo, lahko zares dobro počutemo — in to, v kar verujemo. Naš poklic je pedagoški poklic, za katerega mora imeti človek razen splošnega in strokovnega znanja še posebno moralne kvalitete. Zato bi morali temeljito izbirati, ko odločamo o tem, koga bomo sprejeli v Višjo šolo za telesno vzgojo. Morali bi med množico kandidatov izbirati samo take, ki imajo razen somatskih in fizioloških posebej tudi potrebno notranjo moč, nadpovprečno stopnjo inteligence in pedagoško nagnjenje. Za poučevanje športa so primerni taki ljudje, ki so sami športniki in dejavn, miselnji in besedi. Športni pedagog naj bi bil potemtakem tudi sam pristaš telesne vadbe, dela, napora, tekmovalnosti, pristaja zdravega načina življenja, nasprotij vsega, kar je zdravju škodljivo, prijatelj narave, ljubitelj reda — skoraj bi rekel: zgled.

Seveda mora biti učitelj telesne vzgoje dobro oborožen z znanjem in se mora kot človek, ki se je odločil za pedagoški poklic, nenehno razvijati. V šoli naj bi bil borec za zdrav način življenja, za kulturno razvedrilo, za doslednost v vzgoji, sovražnik lenuharijenja, lagodnosti, slabosti. Ne moremo si predstavljati naprednega učitelja telesne vzgoje, ki bi se spriznjal z nehigienskim razmerami na zavodu, s slabim zrakom v učilnicah in telovadnicah, s točenjem alkoholnih pijač na šolskih prireditvah, s kajenjem in drugimi podobnimi pojavi popuščanja in slabosti. Učitelj, ki se dejansko zavzema za zdravje učencev in za njihovo vzgojno športno udejstvovanje, si bo pridobil ugledno mesto med vzgojitelji in ljubencem med mladino. Tako se bo lažje boril za gradnjo telovadnice (če je nimajo), za ureditve igrišča, za plavalni bazen, za šotore, za smučarsko opremo in vse tisto, kar pomeni materialni temelj za njegovo delo. Če pa so mu ure telesne vzgoje samo služba, če pozabi predlagati upravičeno šolo potrebna sredstva za investicije in rekvizite, če mu ne pride na misel, da bi za šolo naročil potrebno strokovno literaturo, če se zadovolji v obstoječim neugodnim položju, če je v njegovem kabinetu vse po starem, kakor je bilo pred desetimi leti, če je povsod v očiščevanju učencev, če se drži zaprtih prostorov, da se ljudje ne bi videli pri delu, če zaostaja za razvojem, tedaj je pač jasno, da njegovo šolsko delo ne more biti na višini.

Mislím, da je bistvo problematike telesnovzgojne dejavnosti v premišljenem in skrbnem izboru ljudi. Kdor se ne zaveda dolžnosti do družbe, komur ni do mladine, kdor sam ni prežet s športno miselnostjo, mu tudi znanje, ki ga je pokazal na izpitih, ne bo pomagalo do uspehov in do zadovoljstva v delu.

Drago Ulaga

Moje samoociativno, v veliko pomoč.

Uspešno delo pa ni odvisno samo od znanja, temveč zlasti od odnosa, ki ga ima učitelj do mladine, do družbe in do stroke, ki jo poučuje. Le to, kar ljubimo, lahko zares dobro počutemo — in to, v kar verujemo. Naš poklic je pedagoški poklic, za katerega mora imeti človek razen splošnega in strokovnega znanja še posebno moralne kvalitete. Zato bi morali temeljito izbirati, ko odločamo o tem, koga bomo sprejeli v Višjo šolo za telesno vzgojo. Morali bi med množico kandidatov izbirati samo take, ki imajo razen somatskih in fizioloških posebej tudi potrebno notranjo moč, nadpovprečno stopnjo inteligence in pedagoško nagnjenje. Za poučevanje športa so primerni taki ljudje, ki so sami športniki in dejavn, miselnji in besedi. Športni pedagog naj bi bil potemtakem tudi sam pristaš telesne vadbe, dela, napora, tekmovalnosti, pristaja zdravega načina življenja, nasprotij vsega, kar je zdravju škodljivo, prijatelj narave, ljubitelj reda — skoraj bi rekel: zgled.

Drago Ulaga

Kratka analiza radijskih šolskih ur za višje stopnje

Tretji in četrti razred nižje gimnazije, kjer je skupaj 53 učencev, sta poslušala v tem šolskem letu 16 radijskih šolskih ur za višjo stopnjo. Ne glede na to, kaj je bilo doslej o radijskih šolskih urah napisano, želimo o tej oddaji, ki smo jih poslušali, napisati nekaj svojih misli, v glavnem bom pa povedel to, kako so učenci oddajo sprejeli, kako čisto nanje težko čakali in koliko je radio z njim, pomagalo boljše, bolj življenjsko, skem, bolj zanimivemu pouku.

Poslušali smo 16-krat, med dijaki sem izvedel anketo, da jih po tem, kako so jim bolj ali manj ugajale, zapišejo po vrstnem redu. Dalj so jim tale vrstni red: 1. Martin Krpan, 2. V. pragozdu, 3. Padec Carigrada, 4. Imeli smo ljudi, 5. Povest o Trojanskem klanecu, 6. Stephenson, 7. Giuseppe Verdi, 8. Pohorski bataljon, 9. Dnevi, ki so pretresli svet, 10. Beg iz taborišča smrti, 11. Goce Delčev, 12. Usodni korak, 13. Upor na ladi St. Georg, 14. V. S. Karadžić, 15. V prepadu Marjanščice, 16. Stoklar bom. — Mnogi so poslušali oddajo dvakrat, doma in v šoli. Gorajo razvstitev so napisali, ker sem jo zahteval, vendar pa ne ustreza povsem, ker sem v ustreznem razgovoru ugotovil v obeh razredih, da so jim bile izredno všeč oddaje: Krpan, Padec Carigrada, Verdi, V. pragozdu, Stephenson, Imeli smo ljudi — vse te oddaje bi lahko dali pod zaporedno številko ena. — Na vsako sredo učenci nestrno čakajo. Pred pričetkom oddaje so vsi na mestih, mnogi s svinčniki in beležkami v roki. O mnogih stvareh, ki jih silijo v oddaji, so se v šoli že učili, šolska ura jim predstave in znanje dopolnjuje. To so skoraj

jejo samoiniciativno, v veliko pomoč.

Uspešno delo pa ni odvisno samo od znanja, temveč zlasti od odnosa, ki ga ima učitelj do mladine, do družbe in do stroke, ki jo poučuje. Le to, kar ljubimo, lahko zares dobro počutemo — in to, v kar verujemo. Naš poklic je pedagoški poklic, za katerega mora imeti človek razen splošnega in strokovnega znanja še posebno moralne kvalitete. Zato bi morali temeljito izbirati, ko odločamo o tem, koga bomo sprejeli v Višjo šolo za telesno vzgojo. Morali bi med množico kandidatov izbirati samo take, ki imajo razen somatskih in fizioloških posebej tudi potrebno notranjo moč, nadpovprečno stopnjo inteligence in pedagoško nagnjenje. Za poučevanje športa so primerni taki ljudje, ki so sami športniki in dejavn, miselnji in besedi. Športni pedagog naj bi bil potemtakem tudi sam pristaš telesne vadbe, dela, napora, tekmovalnosti, pristaja zdravega načina življenja, nasprotij vsega, kar je zdravju škodljivo, prijatelj narave, ljubitelj reda — skoraj bi rekel: zgled.

Seveda mora biti učitelj telesne vzgoje dobro oborožen z znanjem in se mora kot človek, ki se je odločil za pedagoški poklic, nenehno razvijati. V šoli naj bi bil borec za zdrav način življenja, za kulturno razvedrilo, za doslednost v vzgoji, sovražnik lenuharijenja, lagodnosti, slabosti. Ne moremo si predstavljati naprednega učitelja telesne vzgoje, ki bi se spriznjal z nehigienskim razmerami na zavodu, s slabim zrakom v učilnicah in telovadnicah, s točenjem alkoholnih pijač na šolskih prireditvah, s kajenjem in drugimi podobnimi pojavi popuščanja in slabosti. Učitelj, ki se dejansko zavzema za zdravje učencev in za njihovo vzgojno športno udejstvovanje, si bo pridobil ugledno mesto med vzgojitelji in ljubencem med mladino. Tako se bo lažje boril za gradnjo telovadnice (če je nimajo), za ureditve igrišča, za plavalni bazen, za šotore, za smučarsko opremo in vse tisto, kar pomeni materialni temelj za njegovo delo. Če pa so mu ure telesne vzgoje samo služba, če pozabi predlagati upravičeno šolo potrebna sredstva za investicije in rekvizite, če mu ne pride na misel, da bi za šolo naročil potrebno strokovno literaturo, če se zadovolji v obstoječim neugodnim položju, če je v njegovem kabinetu vse po starem, kakor je bilo pred desetimi leti, če je povsod v očiščevanju učencev, če se drži zaprtih prostorov, da se ljudje ne bi videli pri delu, če zaostaja za razvojem, tedaj je pač jasno, da njegovo šolsko delo ne more biti na višini.

Nov prosvetni hram na robu Ljubljane

Razveseljevalo rastejo v slovenski prestolnici nova šolska poslopja. Za poljansko osnovno šolo Toneta Tomšiča, odprto v tem šolskem letu, že hitita osnovna šola v Savskem naselju in osnovna šola pri Litostroju, močnanska osemletka se je dvignila še za eno nadstropje, občina Center se bo tudi kmalu vrnila med posnemanja vredne ljubljanske občine, ki jim razvoj prosvete in kulture ni prazna beseda. Pred vsemi pa je trenutno občina Ljubljana-Sentvid s svojim novim modernim gimnazijskim poslopjem, ki ga je postavil OLO Ljubljana. Zidati so pričeli leta 1953 po načrtih inž. Nika Bežeka. Gradila je Ljubljanska »Obnova».

Impozantna 3-nadstropna stavba, dolga 90 m, je prav toliko odmaknjena od glavne ceste, da je velik promet ne moti. Prav čeden je že dohod do nje, ko pa bo pred poslopjem še urejen vrt odnosa park, bo Ljubljanska XII. gimnazija šele prav izstopila iz bujnega naravnega okolja.

Moderna gimnazija v Sentvidu

Do tedaj bo poteklo še nekaj let in takrat bo najbrž stal tudi že stranski trakt, ki je zdaj zaradi pomanjkanja sredstev zaradi izostati. Gimnazija je zaradi te nevarnosti za sedaj še brez telovadnice. Tudi glasbena šola bo imela v novem traktu svoje prostore in ropotarnico, hišnik pa stanovanje. Vse to je že predvideno, le sredstev še ni. Da je prišel hišnik z družino pod streho, so morali v glavnem poslopiju predelati dve učilnici. Za šolske potrebe pa je tako ostalo v poslopiju 18 učilnic. Ker tri zasebne avtomobilne šole, gimnazija razpolaga s 15 šolskimi avtomobili. V njih se v dveh izmenah vsak dan zvrsti 750 dijakov v 22 oddelkih. XII. gimnazija je popolna gimnazija in bo tudi ostala.

Razvijala se je postopoma. Sploščeta je gostovala v stavbi osnovne šole, nato tri leta v škofskih zavodih, po dvanajstih letih pa se je v lanskem maju končno preselila pod lastno streho. Maturo so osmošolci delali junija že v novih prostorih. Svečana otvoritev poslopija pa bo letošnja pomlad. Pri selitvi je gimnaziji mnogo pomagala JLA, ki je tudi k stroškom za novo poslopje in njegovo

opremo prispevala osemdeset milijonov dinarjev, nekako tretjino vseh izdatkov.

Pročelje gimnazijskega poslopija je malone iz samega stekla. Jugozahodna stena slehernega razreda je pravzaprav eno samo ogromno okno, ki se po potrebi zatemni s svetlosivimi zavesami. Učilnice — v vsaki je prostora za 32 dijakov — so svetle, dovolj visoke, stopni elektrinih luči, tla so povsod pokrita z sumo. Tudi po hodnikih. V vsakem razredu umivalnik s tekočo vodo, Umivalnice imajo tudi vsi trije laboratoriji: risalnica, fizikalni in kemijski kabinet in poleg teh še osem kabinetov. Oprema povsod popolnoma nova, sodobna, Starega pohištva v novi gimnaziji ni. Razdelili so ga šolam ljubljanskega okraja. Predvsem so ga bile deležne ljubljanske šole. Vsak razred ima veliko čelno in nekoliko manjšo stransko tablo, poleg nje pa razstavno omarico. Vsi prostori so ozvočeni, vse poslopje ogreva centralna kurjava. Hodniki so prav

od Reteč do šišenskih blokov. Z novim šolskim letom pa se bo za višješole podaljšal do postaje Ljudske milice v Šiški.

Gimnazijski učiteljski zbor sestavlja štirideset profesorjev in predmetnih učiteljev pod vodstvom ravnatelja Staneta Medveda. Razen šestih stanujejo na različnih krajih tja do Trnovega v Ljubljani. Pouk skušajo prilagoditi, sodobnim pedagoškim zahtevam z razpoložljivimi učili direktno in nazorno ter v povezavi z dijaštvom. Delno zastarela učila obnavljajo vsako leto z modernimi. Gimnazija ima epi- in dia-skop ter ozkočrtno filmsko aparaturo, mikroskopske pa je dovolj kar za cel razred.

Zavod ima tudi moderen teleskop, ki ga vneto uporablja astronomski dijaški krožek, organiziran pod vodstvom prof. Kunaverja, neumornega pobudnika mladih prijateljev vesoljstva. V biološkem krožku seznanjajo dijaki sami z vzorno pripravljenimi predavanji součence z moderno znanostjo. Je pa krožek še več n. pr. marksiistični, planinski, šahovski itd. Vsi delajo ob popoldnevih.

Tudi brez športnikov ni šola. Ob prostem času so namizni tenis, zlasti pa še zimski šport.

Ker je gimnazija postopoma rasla, mladinci niso imeli vzornikov na šoli, rasli, razvijali in razvijali so se sami v različen mladinski organizaciji. Ta je letos posebno oživela, saj je dobila v odbor same aktivne, napredne in prizadevne mladince. V Sentvidu ni nobene kulturne prireditve, ki bi pri njej ne sodelovali dijaki XII. gimnazije z dobro naštviranim programom, z dramskimi: glasbenimi, pevskimi, baletnimi in recitatorskimi točkami. Na gimnaziji sta dva orkestra: jazz in klasična glasba.

S šolskim letom 1958/59 se obetajo novemu šolskemu poslopiju kar tri šole: višja gimnazija, osemletka (druga bo v sedanjih osnovni šoli) in avtomobilna šola.

Spectator

Obvestilo

1. Zavod za šolski in poučni film v Ljubljani, Miklošičeva 7, bo organiziral v juliju 1958 kinoposredni tečaj za projiciranje ozkih filmov. Za podrobne informacije naj se zainteresirane obrne na tajništvo Zavoda v mesecu juniju.

2. Zavod za šolski in poučni film sporoča vsem vodstvom šol in prosvetnih organizacij, da ima v svoji filмотeki več novih sovjetskih filmov, sinhroniziranih v srbohrvaščino. Snov je zajeta iz različnih področij: kmetijstva, vrtinarstva, tehnike, higijene in zdravstva. Zavod ima na zalogi tudi številne ameriške in angleške filme, ki so večinoma sinhronizirani v srbohrvaščino; precej jih je v barvah.

Naročila za filme naslavljašite na Zavod za šolski in poučni film, Ljubljana, Miklošičeva 7, A. H.

Usodni korak: Na cestah bomo odšli bolj previdni in bomo bolj pazili na prometne znake — oddaja je bila zelo poučna — zdaj dobro vem, kako je treba ravnati, da ne pride do nesreče — vse oddaje so poučne, a ta se mi je zdel najboljši.

Upor na ladi St. Georg: Zelo mi je všeč revolucionarni govor mornarja — uprli so se, ker so bili prežeti z revolucionarnim duhom oktobrske revolucije — uporniki so bili premalo povezani med sabo — mornarji bi se morali bolj organizirati.

Nekaj pripomb k ocenjevanju pri tujem jeziku

Naslov bi se pravzaprav moral glasiti: O načinu izpraševanja in ocenjevanja pri tujem jeziku. Moj namen ni, kritizirati delo učitelja oziroma profesorja v razredu, ampak predvsem načelno opozoriti na problem, ki postaja vse bolj pereč, in sicer zato, ker to, o čemer namreč tukaj napisati nekaj besed, ni nikjer določeno s pravili. Tako se vsakdo ravna po svoji preudarnosti, pogosto po neki tradiciji, ki gre iz roda v rod, nikjer pa ni kakšne etnotisti, ki bi bila pri ocenjevanju prav gotovo potrebna.

Prav zaradi neenotnosti, zaradi dostikrat popolnoma različnih stališč posameznikov, ki poučujejo tuj jezik, sem želel napisati ta članek. Zavedam se, da je problem dokaj subtilne narave, pereč in zahteven, in da ga v nekaj vrstah pač ne bom mogel osvetliti z vseh strani. Toda tega niti ne nameravam, le opozoriti hočem nanj, kajti dokaj pogosto slišimo po aktivnih za tuje jezike, na redovnih sejah, a tudi sicer, kako potrebna bi bila enotnost v ocenjevanju (vsaj do neke mere, če je ocenjevanje že samo na sebi in glede na snov, ki jo ocenjujemo, take narave, da ga je z nekimi pravili težko natančno opredeliti tako, da bi enako bilo za vse).

Že pri ustnem izpraševanju in ocenjevanju je namreč dokaj težko prezehteti dejstvo, da si verjetno tudi dva učitelja tujega jezika misla enaka. Nekdo na primer izprašuje dijaka četrt ure ali več, zahteva vse mogoče ter pri tem vpraša dijaka navadno le enkrat, drugi je spet misljenja, da je bolje izpraševati dijaka v konferenčni dobi čim pogosteje (kar je pri tujem jeziku prav gotovo možno), ter ga zato sprašuje prav na kratko, tretji spet ocenjuje vsak odgovor, ki ga dobi od dijaka — čemur bi lahko dali prednost, saj navsezadnje dijaka vendar presojamo po splošnem vtisu, ki ga dobimo o njegovem delu in znanju. Zato se mi ne zdi prav, da dijaku dajemo samo enkrat v konferenci možno, da nam odgovorja. Čisto gotovo je bolje, da ga čim večkrat vprašamo. Tako dobimo kolikor toliko natančno sliko njegovega dela, jasen vtis o njegovem znanju. Se le pri takem ocenjevanju vidimo, ali se dijak pripravlja za učno uro ali pa se uči le od časa do časa. Če ga vprašamo le enkrat, navadno dobimo le sliko njegovega znanja iz enega dela tiste snovi, ki smo jo v šoli obdelali, poleg tega pa se nam lahko zgodi, da je naš vtis o njegovem celotnem znanju dokaj napačen. Recimo, da se dijak za kakšno učno uro ni pripravil, pa smo ga prav tedaj vprašali, za drugo učno uro pa je vedno pripravjen. Ali pa narobe, da je sicer dijak zelo nereden, prav za tisto uro pa se je pri pravil, ker je pričakoval, da bo vprašan. Ali taka ocena res kaže vse njegovo znanje? Zelo dvomim! Ne glede na to pa je tako dolgotrajno spraševanje enkrat v konferenčni dobi nam vedno dokaj dolgočasno in čisto ali dijaki dostikrat pri tem nič ne pazijo, se dolgočasi in je vsaj tisti del učne ure, ko sprašujemo, za večino izgubljen.

Mislim tudi, da je spraševanje oziroma ocenjevanje pri tujem jeziku pogosto odvisno tudi od profesorjevega načina dela oziroma metode, ki jo uporablja. Tako me je pred leti nek profesor kar naravnost vprašal: »Ali imate vi tudi toliko nezadostnih ocen? Jaz jih imam v nižjih razredih ob konferencah pa tudi ob polletnih redno okrog štirideset odstotkov...« Pozneje sem izvedel, da ta profesor dela v razredu po tako imenovani »stari metodi«, to je, v razredu z dijaki skoraj nikoli ne konverza, važna mu je le slovnica, zato vse slovnice vse, je napravi z dijaki tudi po večkrat, vsako lekcijo prevede v slovensčin in obratno, sploh veliko mnogo prevajajo, tistega, kar je najvažnejše, tistega, kar veže pridobljeno besedno in slovnico znanje v tedno celoto, to je, konverzacije in druge, kar je s tem v zvezi, pa ni. Pa se potem tak profesor ali učitelj čudi, zakaj mu dijaki ne znajo. Ali je kdaj pomislil, kako bi dijaka pritegnil, vzbudil v njem tisto zanimanje za predmet? Ali se zaveda, da je vedno učitelj tisti, ki mora dijaku dati nasproti in mu podajati znanje tako, da razume, česa in zakaj se uči. Toda tega ne bo dosegel s samo suhoparno slovnico, z večnim ponavljanjem istih vaj, s prevajanjem in podobnim.

Ocenjevanje profesorja oziroma učitelja v razredu je torej mnogokrat v več ali manj tesni zvezi z njegovo metodo in zahtevami, z njegovim pogledom na poučevanje tujega jezika. Metodika poučevanja tujega jezika pa je tisto, o čemer tu ne morem obširneje go-

voriti, zato omenjam, ko govorim o ustnem ocenjevanju, le nekaj splošnih primerov.

Nekateri mislijo, da bodo le z izredno strogostjo dosegli pri dijaku vse. Toda če je kaj kvarno, je to prav gotovo. Iz nešteti primerov vem, da takega profesorja dijaki dostikrat že pri prvem izpraševanju zasovražijo, z njim vred tudi predmet, ki ga poučuje. Tako se, na primer, zgodi, da profesor da dijaku, ki mu sicer na vsa vprašanja lepo odgovarja, nezadostno oceno samo zato, ker mu na koncu spraševanja ni znal povedati nepravilnih oblik enega samega glagola. Zraven se še zgodi, da dijak izve: »Ti ne boš nikoli napravil mature. Tudi tisto prav gotovo ni dobro, kar velja marsikomu za osnovo pri spraševanju, namreč: »Jaz sam znam za odlično, dijak pa kvečjemu za prav dobro.« Pri takem profesorju so še prav dobre ocene redke, pa se potem čudi, zakaj med dijaki ni prevega zanimanja in veselja za predmet. Pomislimo vendar, da ocenjujemo mladega, nedozrelega človeka, to kar je sposoben in voljan napraviti, in tisto, kar mu dajemo iz svojega znanja in s svojo metodo, da je torej njegovo znanje relativno, a da ga ocenjujemo v okviru te relativnosti. V razredu vendar ne ocenjujemo samega sebe. In navsezadnje tudi sami vsega ne znamo. Priznajmo torej dijaku tisto, kar mu gre. Prepričan sem, da ni bil realno ocenjen razred na neki nižji gimnaziji, ki sicer po svojih učencih slovi kot dober, kjer je imela ob semestru več kot polovica dijakov nezadostno oceno iz angleškega jezika. Strog učitelj, ki kdo rekel: »oda, ko ga je zamenjal drug, so se ocene temeljito obrnile na voljše — sam sem prisostvoval pokuku in reči moram, da dijaki niso odgovarjali slabo.

Nikakor sicer nisem pristal tistih, ki popuščajo pri ocenah na vse mogoče načine, ki pri njih ni nikoli nezadostnega, saj ima tako pretirano popuščanje prav tako kar se da klavirne posledice. Ocenjevanje mora biti primerno strogo, paziti je treba, da so ocene in dijakovo dejansko znanje čim bolj v skladu, ali pa z drugo besedo, da je ocenjevanje čim bolj realno in pravično. Toda ali ni škoda, da prav s pretirano strogostjo (in seveda tudi z napačno metodo) pogosto ubijamo tisti osnovni element — vsaj pri pouku tujega jezika — zanimanje dijaka za tisto, česar se uči? Kajti sposoben profesor bo znal pri dijakih vzbuditi zanimanje za svoj predmet že prav kmalu in večina se mu bo učila z veseljem. Mislim pa, da ni ne more biti dobro, če samo s strogostjo dosegemo pri dijaku, da se uči. Prav gotovo uspehi takkega načina poučevanja ne bodo dosegli uspehov tistega profesorja ali učitelja, pri katerem se dijaki uče z veseljem in zanimanjem, in je ravno zato število negativnih ocen majhno. Mimo lahko rečemo: če se dijaki tujega jezika uče z veseljem, bodo končni uspehi vsaj za polovico večji, kot pa če se uče brez zanimanja, samo zato, ker se morajo, ker nad njimi neprestano visi Damoklejev meč — ocena nezadostno.

Se važnejše se mi zdi vprašanje ocenjevanja pri pismenih nalogah. Imel sem že večkrat priložnost prisostvovati takemu ocenjevanju in reči moram, da se tu marsikdo enostavno ne znajde. Matematiki so mnogo bolj enotni, pogosto si pomagajo s točkami oziroma laže postavijo zahteva, za toliko in toliko zadostno, za toliko dobro itd. Pri tujem jeziku pa je prav malo enotnosti pri ocenjevanju pismenih nalog. Naj navedem nekaj primerov! Nekateri ocenjujejo pismene naloge po številu napak, na primer, za pet napak prisodijo nalogi še odlično, za deset prav dobro itd. Ali je to prav? Prav gotovo ne! Vzemimo na primer narek, kakršnega pišejo dijaki vsako leto pri sprejemnem izpitu za višjo gimnazijo. Dva dijaka sta, recimo, napravila isto število napak, eden je nekoliko bolj povzročen pa je izpuštal ločila oziroma pisal dve isti črki tam, kjer je sicer le ena in obratno, izpuštil to ali ono črko, drugače pa je narek pravičen. Drugi dijak pa je pisal nekaj besed popolnoma napačno, verjetno, ker jih sploh ni poznal in morda celo ni razumel, kaj je profesor narekoval, je sposoben pisati po nareku iz ob besede do besede, ne glede na to, kaj izraža ves stavek. Ali moremo ta dva dijaka enako oceniti? Nikakor ne! Tako je jasno, da zna prvi dijak več, čeprav je povprečen; lahko je tudi izrazil avditivni tip in tega ne gre omalovaževati z ocenjevanjem po številu napak, ne da bi upoštevali, kakšne narave so napake vendar merimo po njihovi kakovosti. Pri šolskih nalogah bi jih zato lahko delili v

več vrst. Najprej so majhne naloge, na primer izpuščanje posameznih nevažnih črk, posameznih naglasov, zamenjavanje črk in podobno. Dalje poznamo večje naloge. To so tiste, ki jih dijak zagreši, če na primer na vprašanje sploh ne odgovori ali odgovori docela napačno; ko sredi stavka, ki je sicer zase logična celota, preneha, napravi piko in začne drugi del z veščim začetnico — se pravi, da ne ve, kaj sploh piše. Sem spada, ja tudi take naloge, ki kažejo dijakovo popolno neznanje snovi iz nižje gimnazije, čeprav je že sedmošolec ali osmošolec (na primer da ne zna uporabljati preteklega časa) itd. In končno je še tretja vrsta napak, ki so po svoji kakovosti nekeje v sredi med obema prejšnjima, na primer, nepoznavanje posameznih sicer za smisel vsega stavka ne ravno najvažnejših besed, napačna pisava kakšne besede, zamenjavanje besed itd. Če so v nalogi napake vseh vrst, jih ne moremo enostavno sešteti in naloge pavšalno oceniti. Čeprav je tako ocenjevanje za profesorja dokaj preprosto. Končno mora dijak vedeti, zakaj je ta napaka večja, znaka ona manjša. Če pa ocenjujemo kar po številu napak, ga s tem stimuliramo negativno; prav kmalu mu bo vseeno, kako piše, kajti enostavno seštevanje napak je kaj majhna sankcija za hušje napake.

Rekel sem, da je prav pri ocenjevanju pismenih nalog iz tujega jezika najmanj enotnosti. Samo premislimo naslednji primer. Otroci so pisali šolsko nalogo iz angleškega jezika. Odgovorili so morali na osem vprašanj, dva stavka postaviti iz ednine v množino, dva pa v ostale oblike (to je vprašalno, nikalno in vprašalno nikalno). Do tu je vse v redu; naloga ni bila prelahka, a tudi ne pretežka. Zajemala je snov, ki so jo v šoli dijaki z učiteljem večkrat predelali. Kljub temu pa učitelj ni imel pravice tako izredno strogo ocenjevati. Za tri večje napake (od katerih nobena ni bila najtežje vrste) in dve manjši napaki je dobila dijakinja oceno minus zadostno. Oddržit povem, da se s takim ocenjevanjem nisem strinjal. Ocenjevanje mora biti pravično, da se daleč ni bila pravilna, kaj šele pravična, vsekakor pa je bila mnogo pretežka. Ni čudno, da tak otrok nima veselja do tujega jezika. Sunt certi denique fines — pri ocenjevanju moramo vendar najti neko mero. Otroci zelo hitro začutijo sami, ali je ocenjevanje pravično ali ne. Ali ni bolje, da je ocenjevanje primerno strogo in pravično, da se otroci za ta predmet zanimajo in da (vsaj deloma) iz njihovega veselja do dela raste tudi njihovo znanje?

In še nekaj! Mimo tega nikakor ne morem, čeprav utegne kdo drugače misliti. So profesorji, ki zlasti za nižje razrede gimnazije svetujejo lahke šolske naloge, zato pa tem strožje in ostreje ocenjevanje. S tem se ne strinjam, in sicer iz dveh vzrokov. Prvi zato, ker morajo biti v nalogi (kakor pri vsem delu v razredu) povprečnemu dijaku primerno težave, preprež v šoli pridobljeno znanje, ne pa tisto najlažje, kar mora dijak za tako ali tako znati, in kjer ne more v ničemer pokazati svojih sposobnosti in svoje aktivnosti. Drugi pa zato, ker kakor sem že prej omenil, pretirano ocenjevanje (besede »lahka naloga, strogo ocenjevanje«) je samo po sebi merilo na to) prav gotovo ne rodi zaželene uspeha. S pretirano strogostjo pri dijaku zbudimo je odpor, naš končni cilj pa je njegovo znanje, in do tega cilja pridemo prej in bolj zanesljivo, če v dijaku vzbudimo veselje in zanimanje za predmet, kakor že rečeno, ter občutek, da bo z vztrajnostjo, pridnostjo in pozornostjo pri pouku lahko dosegel uspeh.

Seveda pa je zase »umetnost« dijakovo zanimanje in veselje do dela obdržati vselej na »sti višini. Tu in tam slišimo: »Opustite sem konverzacijsko metodo, ker so dijaki izgubili zanimanje, ker se je delo v razredu spreminilo v nekako igračkano.« Seveda, razumljivo. Vsako uro isto, isti način dela, isti prijem, brez spremembe, in dijaki se začno dolgočasiti. Varietati delectati! Pouk je treba znati primerno poživiti. Čemu pa govorimo o vrsti pedagoških prijemov? Cim bolj dijakovo znanje napreduje, tem bolj so nam potrebni novi prijemi.

Teh nekaj primerov sem napisal, kakor sem omenil že v uvodu, ker je neenotnost pri ocenjevanju in tujem jeziku dejansko res velika. In da tu nekaj ukrenemo, je morda prav danes važnejše kot kdaj koli poprej. Zdi namo po nižjih gimnazijah in obveznih šolah v tisto mladih profesorjev in učiteljev angleškega in nemškega jezika, ki imajo šele po dve do tri leta prakse. To je problem, ki ga moremo na strokovnih aktivnih vsaj načelno rešiti. Pogosto se namreč daga-

ja, da dijaki nič kaj laskavo ne ocenjujejo tega ali onega, češ da je krivica, da ne zna ocenjevati, da se zanj ne izplača učiti, češ »ker bom v vsakem primeru prejel največ oceno zadostno...« in podobno. Dostikrat nastanejo razne sitnosti — toda čemu je tega treba, če si lahko pomagamo.

V tem sestavku sem podal nekaj primerov brez kakšnega globljega teoretiziranja. Prav tako nisem nameraval z navedenimi primeri (ki so v osnovi sicer resnični, vendar sem jih splošnil in nekoliko tudi spreminil, tako da pravzaprav ne zadevajo nikogar) kritizirati kolegarko, zdi se mi pa, da je čas, da se ob tem našem skupnem problemu vendarle že enkrat zamislimo in nekaj ukrenemo.

Dušan Cop

Pedagogika in duševna higiena

Pomen duševne higijene na vzgojnem področju je arasel iz kritike pedagoškega dela. Ne moremo reči, da bi bila ta kritika neupravičena. Gotovo je res, da s mentalno higienimi spoznanji neosveščeni pedagoški delavci vseh vrst in stopenj mnogokrat nehoti zelo rušeče vplivajo na duševno harmonijo otrokove razvijajoče se duševnosti in osebnosti. To pa dostikrat zaradi tega, ker gledajo na probleme otrok navadno s posebnim drugega zrišča, to je predvsem z zrišča otrokovih učnih uspehov, ne pa z zrišča otrokovega celotnega osebnega razvoja. Posledica tega je, da

DUP v Ljutomeru izvršuje sklepe zadnjega občnega zbora

Zadnji občni zbor našega društva je s svojimi sklepi nakazal novemu odboru precejšnje naloge, ki zahtevajo temeljitega dela upravnega odbora in vsestransko razgibanost članstva. Komaj opravimo eno nalogo, že ji sledi druga. Tako teče leto v polnem delu in skoraj težko bo izvršiti obširen delovni načrt letošnjega šolskega leta.

Do sedaj smo imeli že troje predavanj za vse članstvo. Dvoje predavanj je imel Alfonz Kopriva iz Maribora, ki je pre-

daval o šolski reformi in mladinskem vprašanju ter o vnašanju aktualnih problemov v predmetni pouk. Obe predavni sta bili zelo zanimivi. Pred dnevi nam je predaval dr. Stanka Gogala o temi: Pedagog in gojenec. Tudi to predavanje je bilo nadvse zanimivo, saj nam je dalo mnogo praktičnih napotkov za naše vzgojno delo.

Na posebnem sestanku poveljenikov smo se pogovorili o materialnem stanju šol in prosvetnih delavcev, sestavili poročilo in ga poslali občinskemu ljudskemu odboru.

Na vlogo društva je občinski ljudski odbor odobril stanarino in drvarino našim članom, ki služujejo v Ljutomeru, in s tem pokazal veliko razumevanje za delo prosvetnih delavcev. Skoraj ni organizacije, v kateri ne bi naši člani sodelovali ali kot člani ali pa kot funkcionarji.

Tudi dneva prosvetnih delavcev v Mariboru se je nekaj našega članstva udeležilo. Saj smo s prosvetnimi delavci Maribora v najtesnejši povezavi pri organizaciji naših in njihovih ekskurzij. Obiskal nas je tudi pevski zbor »Slavko Osterc« iz Maribora, ki je bil za svoj nastop pri nas prav toplo sprejet.

Pri dvodnevni ekskurziji smo si v Ljubljani ogledali Zavod za slepe, prisostvovali dvema učnima urama ter občudovali uspehe, ki jih tu dosegajo poštvalni prosvetni delavci. V tem zavodu so nas prav toplo sprejeli. Ravnateljica in vsi člani tega kolektiva so bili prav veselji našega prihoda, saj smo po njihovi izjavi prvo društvo učiteljev, ki smo si ogledali kot celoto delo v tem zavodu. Hvaležni smo vodstvu tega zavoda za tako prijeten sprejem in še za glasbeno produkcijo, ki so jo izvedli učenci tega zavoda.

Drugi dan smo hospitirali v Zavodu za gluho mladino ter občudovali tudi delo teh prosvetnih delavcev. Obiskali smo tudi muzej NOB, šolski muzej, šolo Toneta Tomšiča ter bili pri dveh gledaliških predstavah. Ta ekskurzija nam je dala mnogo več, kot smo pričakovali. Ni bilo sicer toliko udeležencev, bilo bi jih moralo biti, saj je bila izključno pedagoškega značaja.

Naloga, ki stojijo še pred nami v tem letu, so družabni večer za članstvo, predavanje o našem občinskem in okrajnem družbenem planu, ekskurzija v Kumrovec ter med poštvalnimi obisk naše Koroške v Avstriji. Tudi individualni in skupinski študij poteka tedensko ali štirinajstodnevno. Obravnavamo politične in strokovne teme, v zadnjem času pa študiramo zakon o javnih uslužbenih, upokojenih in delovnih razmerjih. Za naše delo uživamo vso podporo in razumevanje občinskega komiteja ZKS in občine, kar nam daje še novih pobud za šolsko in izvenšolsko delo.

Iz Celja

Dne 22. februarja je bilo v Celju zborovanje vzgojiteljev celjskega okraja. Navzočim je predavala o tirmavosti otrok prof. Kavčičeva. Zanimivimi in obširnim uvodu je orisala otrokovo psiho. Predavanje je bilo izredno zanimivo in le začetek treme, s katero bo predavateljica nadaljevala. V razpravi so poleg vzgojnih vprašanj govorili še o potrebi po večji skrbni obzira na predšolske ustanove. Priporočila je, da bi predvsem v večjih centrih morali misliti na uza-konitve vsaj 5. in 6. starostnega letnika otrok, kar bi služilo uspešni pripravi za osnovno šolo in zdravi izvenšolski usmerjenosti predšolske mladine.

	Pedagogi	Mont. hig.		Pedagogi	Mont. hig.
spolna aktivnost	1	25	nepazljivost	26	34
kraja	2	25	prepirljivost	27	31
masturbacija	3	41	sestabilnost	28	8
kvantanje	4	28	zamerljivost	29	4
lažnivost	5	23	počasnost	30	43
lenobnost	6	22	strahopetnost	31	15
nesposobnost, trma	7	37	trdnost	32	19
krutost, robatot	8	6	oblastiteljne navade	33	11
goljufstvo	9	24	zanikan izgled	34	34
vandalstvo	10	45	černost	35	12
neposlušnost	11	42	boječnost	36	5
nezanesljivost	12	21	nezaupljivost	37	2
temperamentna muhavost	13	17	lahkomiselnost	38	39
pomanjkanje interesa	14	26	vzbujanje pozornosti	39	29
malopridnost	15	47	nesocialnost	40	1
nesramnost	16	32	sajnavost	41	18
brezdelnost	17	38	fantazijska lažnivost	42	33
kajenje	18	49	porušena taktika	43	48
močenje	19	27	radovednost	44	44
nervoznost	20	19	kritikarstvo	45	9
nerednost	21	46	kleptavost	46	29
potrošnost	22	3	šepetanje	47	10
neohrabenost	23	7	občutljivost	48	50
sebičnost	24	16	nemirnost	49	40
nepozornost pri delu	25	38	plahost	50	14

Priznati moramo, da imajo pri vrednotenju teže našete vzgojne problematike bolj prav duševni higieniki, ker je njihovo »rangiranje« opirno na pozitivne raziskovalne metode, ne samo na »pedagoški posluh«, na katerega se tako radi sklicujejo šolniki. Ni sicer rečeno, da jim dolikoleta praksa tega res prav do presenetljivih finis ne izostri, a vendar so pomote v ocenjevanju težnje vzgojne problematike pri njih prav zaradi te subjektivnosti navadno zelo velike. Iz navedene skale tudi vidimo, da pedagogi posebej večjo pozornost problematiki oblikam otrokovega zunanjega ponašanja, medtem ko mentalni higieniki predvsem razvojnim problemom otrokove notranjosti. In modernemu vzgojstvu je najbolj potreben prav ta drugi vidik. Zato je nujna naloga moderne

pedagoške znanosti, da vključi v svoj sistem soznanosti tudi duševno higieno. Od kod nam sicer pravica, da z glasno kritiko ugovajamo velike mentalne-higienike spodsirjaje v praktičnem učnovzgojnem delu šolnikov, če jih pa nikoli nismo s našli duševne higijene seznanili. In dokler se tudi naša pedagogika v svoji teoriji in praksi ne opre najtesneje na duševno higieno, je kritika na rovaš pedagoškega dela sicer upravičena, a ne zadrževa toliko pedagogov praktično, kolikor bolj prav pedagoško teorijo, ki si še do danes pri nas ni znašla najti tesnejših stikov mentalno higieno. Z oslonitvijo nanjo bo tudi naša pedagogika ušla korak z modernimi pedagoškimi stremiljenji v svetu in postala mnogo bolj ustvarjalna tudi za spremenjeni ritem našega novega življenja. Fr. Pediček

S počrno besedo med starše in mladino

Toplo, prijateljsko prisrčno svetovanje, ki nima nikakega ostro poudarjenega propagandističnega značaja, so predavanja, ki jih organizira Biro za posredovanje dela v Ljubljani. Skupina preizkušenih predavateljev, ki opravljajo to nalogo peto leto zapored, obiskuje iz dneva v dan naša šolska središča in seznanja starše in mladino, ki je pred tem, da vstopi samostojno v življenje, z možnostmi, ki jih ima pri izbiri poklica. Dejstvo je, da je med nami nešteto ljudi, ki so slabo ali nič razgledani, kako je z našimi poklici, kako z našimi strokovnim šolstvom in kakšne možnosti nudijo te šole tedaj, ko gre za otrokovo poklicno odločitev.

Izredno široko je področje, o katerem je potrebno spregovoriti staršem in mladini. Izbira poklica ni odveč morda za kratek čas, marveč šestostokrat v življenju. Mimo tega ni zgolj osebno, socialno vprašanje, marveč v enakih meri gospodarsko vprašanje.

Težje vseh informacij na teh številnih razgovorih je se-

veda pri vprašanju, kako vključiti mladino v obrt. Imamo preko 500 uradno priznanih poklicev. In koliko jih poznajo starši? In koliko mladina? Iz poročila republiške obrtne zbornice razberemo, da imamo vrsto kritičnih poklicev. Manjka nam zidarjev, krovec, pekarnarjev, inštalaterjev, centralnih kurjav, vodovodnih inštalaterjev, kovačev, sedlarjev, vulkanizerjev itd. Ker nikakor ne gre zniževati predizobrazbenih pogojev, predlaga zbornica, naj se zvišajo nagrade teh poklicev od 2500 din na 4500 din v zadnjem letu učne dobe. Ti zneski naj bi vzpodbudno vplivali na vključevanje mladine v kritične poklice. Stanje v teh poklicih je treba ljudem na široko prikazati, saj tako posredno opravljamo nalogo, da bomo dosegli perspektivni načrt razvoja obrti v letih 1957 do 1961 za 17.000 kvalificiranih delavcev v družbenem sektorju. Vsako leto naj bi se število vajencev povečalo za nadaljnjih 3000. t.j. od sedanjih 10.500 na

13.500. Pri tem niti ne upoštevamo potrebe industrije. Predavanj bo, na desetine in desetine, ves mesec marec in še v aprilu. Vsekar bodo svoj namen dosegla. Ne le zaradi temeljite organizacije, zaradi vsesplošnega razumevanja in pomoči naših prosvetnih delavcev, marveč tudi zategadelj, ker imamo do zaključka šolskega leta dovolj časa za odločitev. Pri tem ne gre prezreti dejstva, da ima Ljubljana glede vključevanja svoje mladine v obrt precej drugačno gledanje od tistega, ki ga srečujemo na podeželju.

Ne bi pa ustreigli staršem, če ne bi govorili na teh zbornih tudi o drugih šolah. Slika našega strokovnega šolstva je prikazana enciklopedično tako, da spozna mladina tudi šole s praktičnim poukom (industrijske, zdravstvene, kmetijske, gostinske), srednje strokovne šole, tako imenovane višje šole. Dobro služijo knjižnica »Izbira poklica in pregled strokovnega šolstva v LRS« v prireditvi prof. Ivana Bertončija in Vita Ahlika. Sicer je tudi v ostalem dol-

Iz Šoštanj

Ob koncu preteklega tedna je bila v Šoštanju konferenca prosvetnih delavcev te občine. Inšpektor Čuček iz Celja je govoril o pouku spisa v obvezni šoli, ki naj temelji na bogati otrokovi ustvarjalnosti. S konkretnimi primeri podkrepljeno predavanje je bilo res pravi užitek za vse poslušalce. V drugem delu je isti predavatelj govoril o uporabi flanelografa v osnovni šoli. Sam je ilustriral nekaj primerov. Prepričani smo, da bi s takim načinom dela otroke v šoli zelo zainteresirali. Flanelograf mora postati obvezno učilo v vseh naših splošno izobraževalnih šolah.

Inšpektor Veber je poročal o učnih uspehih šol v šoštanski občini v prvem polletju. Uspehi niso najboljši, saj je povprečen uspeh v nižjih razredih obvezne šole 76,6 odst., okrajno povprečje pa je 80 odst. V višjih razredih osnovnih šol in osemletke je uspeh 61,3 odst., okrajno povprečje pa je 69,1 odst. Delo v šoli bo treba kvalitativno izboljšati, predvsem pa izravnati kritičnij ocenjevanja. Na konferenci so še poudarili potrebo po študiranju vseh pravkar izšlih zakonov. Prosvetni delavci so se zedinili, da pripisajo 30.000 din za ureditev njihovega poletnega kotlička v Rovinju.

Ogledali smo si Zavod za šolsko opremo

Na pobudo zveznega sekretarja za prosveto in kulturo Bogdana OSOLNIKA je organiziralo Društvo učiteljev in profesorjev v Laškem ogled Zavoda za šolsko opremo v Zagrebu. (Tov. OSOLNIK je bil na zdraviljenju v laškem zdravilišču; prisostvoval je januarski seji občinskega sveta za šolstvo in je ob tej priložnosti svetoval našemu DUP ogled omenjenega zavoda.)

Ko smo se ustavili 15. februarja pred neznatnim poslopjem Zavoda za šolsko opremo v Zagrebu (Bleivjevska 24), nismo pričakovali mnogo — toda priznati moramo, da smo se temeljito učili, kar se vedno zgodi, kadar istovetno obliko z vsebino...

Direktor Zavoda tov. KUNST nas je sprejel zelo pristrno. Razkazal nam je ves zavod od skladišč za les do prototipov za stroje v šolskih delavnicah in za številna nova učna sredstva. Za zaključek nam je prepričljivo prikazal, kakšen naj bi bil pouk fizike v bodoči reformirani obvezni šoli. — Tov. KUNST je ob tej priložnosti obljubil, da bo poslal na osemletno šolo v Laško v preizkušnjo za en mesec garnituro učnih sredstev iz fizike za praktične vaje učencev iz osnov elektrike.

Ogled Zavoda je bil za nas pravo doživetje. Ko smo se poslavljali od tov. Kunsta, nam je v slovo povedal še tole: »Kadar me sprašujete mlajši kolegi, kako naj delajo, da bo njihovo učno-vzgojno delo na stopnji obvezne šole uspešnejše, potem jim odgovorim: samo tako ne, kot so drugi vas učili.« — Imel je v mislih frontalni pouk — tisto didaktično najbolj togo in v materialnem pogledu najcenejšo učno obliko, ki jo je nekdo duhovito opredelil za didaktično inkvizicijo...

Naše društvo učiteljev in profesorjev je bilo prvo iz Slovenije, ki si je ogledalo Zavod za šolsko opremo v Zagrebu. — Sodimo, da bi bilo zelo koristno, če bi Zavod izdal kakšno stalno ali občasno publikacijo, da bi tako obveščal v zveznem merilu pedagoško javnost o svojem delu in načrtih, na drugi strani pa bi mogli tudi šolniki-praktiki pomagati Zavodu s svojimi izkušnjami iz vsakdanjega šolskega dela.

Lahko bi zapisali: gre, za skoraj neizbržno verigo vprašanj, problemov, ki naj bi bili z njimi naši delovni ljudje čim boljše seznanjeni.

Zgledu ljubljanskega okraja so se pridružili tudi drugi; in to dokaz lepe in široko razpredene akcije, da bi bili kolikor mogoče po vsej Sloveniji seznanjeni s poklicnim vključevanjem.

V. D.

Nekaj misli ob tržaškem Berilu o svetkih in nedeljah

Januarja 1958 se je novomeška študijska knjižnica obogatila s primerkom redkejšega starejšega učbenika za tako imenovane nedeljske ponavljalke: z **Berilom o svetkih in nedeljah za doraseno mladost** (1850). Učbenik je izročil tukajšnji knjižnici upokojeni šolski upravitelj Rudolf Pipa.

Kadar imamo v rokah častljivo starino, nas zanima marsikaj: avtor, lastnik, vsebina, jezik in pravopis, oprema, kje se je knjiga rabila ipd.

Rudolf Pipa je dobil učbenik pri Magdaleni Kresu, roj. Kure v Šmarjeti na Dolenjskem. Kresova mu je povedala, da je dobila učbenik od svoje matere in da ga je ta rabila v šmarjetški ljudski šoli. Ker je Kresova starejša žena (blizu 70 let), ni izključeno, da je njena mati res rabila učbenik v šmarjetški šoli. Če je bila Kresova rojena vsaj v tridesetem letu matrine starosti, tedaj je mati hodila v šolo približno pred devedesetimi leti in je učbenik morda res rabila. Sicer pa ni toliko pomembno, če je učbenik rabila Kuretova, ampak je važnejše, da ugotovimo, če so učbeniki rabili na Dolenjskem in še kje drugje na Kranjskem.

V predmarčni dobi so ponatniki škovali za Kranjsko, Stajersko in Korosko precej slabe dvojezične in redkejšje slovenske učbenike, ki so nastali po letu 1813. Ljubljana po Napoleonovi Iliriji ni imela več svoje šolske založbe; zato so tiskali učbenike za Kranjsko na Dunaju. Tržaški gubernij pa je dobil za grofa Stadion (1841–1847) založbo v Trstu. Stadion je sklical strokovnjake in so spisali tudi več slovenskih učbenikov. Ker so uvedli po odloku tržaškega gubernija z dne 12. junija 1846 slovensčino v vse tiste ljudske šole v tržaški okolici, kjer so bili v večini slovenski učenci, so v teh šolah gotovo uporabljali slovenske učbenike. Nedeljske ponavljalke so bile brez učbenikov; zato je nekdo sestavil zanje preprosto Berilo o svetkih in nedeljah. Berilo je nastajalo v gajci in je samo slovensko. Po mnenju dr. Fr. Miklošiča so vsi tržaški učbeniki glede jezika bolj ali manj učbeniki iz dunajske drž. založbe. Poleg tega pa so bili učbeniki iz trž. ške založbe cenejši. Temu se ne bomo čudili, če upoštevamo to, da so bili krajši (gajica ima manj znakov kot bohoričica).

Jocif Peter — sedemdesetletnik

V prijazni vasi na Gorenjskem, v Predvorju pri Kranju, so prosvetni delavci osemletno šolo pristočno pozdravili svojega stanovskega tovariša Petra Jocija in mu čestitali k njegovi sedemdesetletnici.

Kdo bi mu prisodil, da je pred sedemdesetimi leti začel svojo življenjsko pot? Krepak, živahen, poln zdravja in moči je danes, čeprav je služboval polnih 42 let!

Jakob Medved — devetdesetletnik

Februarja letos je praznoval v Krškem v krogu svojih otrok in vnukov devetdesetletnik Jakob Medved, šolski upravitelj v pokopju.

Dolga in trda je bila življenjska pot, ki jo je prehodil jubileant do danes, saj je bila pot učitelja, ki se bori za šolo, za šolsko mladino in za obstoj svoje družine.

Rojen je bil 17. februarja 1868 v Lenu na Pohorju. V Mariboru je študiral realno in učiteljsko, kjer je maturiral 1890. Leta, služboval je v Ponikvi, v Bistrici ob Sotli in v Pišecah, kjer je bil 21 let do svoje upokojitve leta 1926.

Tu je v svoji polni moški dobi pokazal svoje sposobnosti z delom kot upravitelj na petrazredni šoli in z delom izven šole. Njegova skrbna roka se je poznala na lepo urejenem šolskem vrtu. V šoli je v višjih razredih navedel mladino na pravilno vzgojo in v sadnega drevja, kar je bilo takrat nujno, ker so v kraju obnavljali vinograde. V tisti dobi je dala šola veliko pobud za dvig vinogradništva in sadjarstva in kraj je sedaj znan po dobrih vrstah vin in sadja.

Jubileantu želimo še mnogo sreče in zadovoljstva.

bili so le slovenski, ne pa dvojezični.

Ker so bili tržaški učbeniki cenejši in boljše, so jih — kot beremo v Novicah — nekateri duhovniki naročali za šole na Dolenjskem in Notranjskem. Iz tega sklepam, da najdeni učbeniki ni slučajno našli v Šmarjeti. O tem sem tem bolj prepričan, da so bili v Šmarjeti, Stajerskem in Koroskem do l. 1854 sploh niso imeli berila za nedeljske ponavljalke. Iz korespondence med avstrijskim ministrom uka in bogočastja Leonom Thunom (1849–1860) in Antonom Martinom Slomskom spoznamo, da je tako berilo oskrbel za šole v zgornji navedenih pokrajinah Slomšek s sodelavci in je pri sestavi upošteval tudi potrebe Kranjske. Po Thunovem nasvetu je pisal Slomšek s sodelavci učbenike v gajci in je v jezik vnašal tudi koroskoštajerski besedni zaklad. Zato pa so na Kranjskem te učbenike odklanjali.

Ko je izšlo l. 1854 na Dunaju »Ponovilo potrebnih naukov za nedeljske šole na kmetih«, so imeli šolniki na Kranjskem za nedeljske ponavljalke na voljo tržaško »Berilo« in Slomškovo »Ponovilo«. V Šmarjeti in verjetno še kje drugje so se odločili za tržaško izdajo.

Odklanjanje učbenikov za Slomškovega kroga na Kranjskem dokazuje, kako počasi si je utiral koroskoštajerski besedni zaklad pot v knjižni jezik in v šole.

»Berilo o svetkih« vsebuje: »Napeljevanje k pobožnim življenju in lepemu zadržanju« (1–156), »Vodilo za kmetovanje s posebnim ozirom na primorske in dalmatinske kmetijstvo« (157–248), »Zlato vasa« (249–355), »Naučne pripovedi iz Drobničin« (356–444) in Kazalo (445–451).

»Napeljevanje« je bil spisal brisenski škof Bernard Galura, poslovenil pa ga je dr. Simon Klančnik. Leta 1840 je izšel prevod v Ljubljani v bohoričici, v »Berilu« pa je ponatisen v gajci. V drugem poglavju so jako obsežno navodila za smotnejše poljedelstvo in vinogradništvo. »Zlato vasa« je za učbenik predolga povest; spisal jo je Heinrich Zschokke, poslovenil pa Fr. Malavasič. Prevod je izšel prvič kot priloga Novic 1848, ponatis pa je v tretjem poglavju »Berila«. Povest je po vsebini in zgradbi podobna Schmidovim, osebe pa so bolj življenske in tudi pokrajina je bolj jasno orisana. Glavni junak je kmečki fant Ožbe, Ker hoče izboljšati zaostalost v rojstni vasi, ga vaščani zaničujejo. Ožbe ne obupa, temveč se kot samouk izobražuje ter postane vaški učitelj. Nekega dne reši iz nezgode kneza ter obogati. Ko se Ožbe dvigne, dobi za ženo dobro vaščanko ter z župnikovo pomočjo preobrazi vas v »Zlato vasa«.

Povest je zanimiva zaradi socialistično-utopičnih idej. Od lomki, ki govore o sodobni osnovni šoli, so prav primerni za »Berilo«, vsa povest pa je seveda preobsežna.

V zadnjem poglavju so tradicionalni članki iz priložnosti, ja in zgodovine, basni, parabole in pravljicne zgodbe. Na koncu je kratak pregled slovenskega slovstva od Brijunskih spomenikov do izdaja Novic 1843. Članek je napisal Matija Majar. Z njim je prišla zgodovina slovenskega slovstva drugi v ljudskošolski učbenik. Prvič je namreč v Primčevem Bukvarju (1812).

Nekoliko daljši je Bleiweisov poljudnospoučni članek »Domače zdravlila zoper ostrupljenja« (= zastupljenja). Ostalih 23 sestavkov je leposlovnih in je med njimi 5 pesmi. Največ sestavkov (8) je Slomškovih, pod ostalimi so podpisani: Počenčan (Matevž Ravnikar), Jhožef Virk, Josip Drobnič, (Mihael) Stojan. A. Povh in neki Oliban. Osem sestavkov je anonimnih.

Deset sestavkov Domače zdravlila zoper ostrupljenja, Slovensko slovstvo, Stara Pravda, Belizar, Slava Slovincam. Jež in lešica, Budečica in ovca, Stiri sestre) je iz Drobničin 1849, dve basni (Grilče in mravlica, Pajek in muha) sta iz Krajčevega abecednika »Mali blaža v prvi šoli« (1850).

Sestavki so izbrani v duhu pomarne miselnosti. »Napeljevanje« je obsežna moralna, pisana v duhu dekalog, »Slovensko slovstvo« kaže sledi prebujenja l. 1848. Drobničeva »Stara Pravda« opisuje kmečke upore na Slovenskem in jih v duhu časa obseja, Slomškova parabola »Urban in Janže v slovenskih gorica« pa ironizira revolucijo, narno miselnost l. 1848. Za nacionalno vzgojo sta prišla v povest le Virkova pesem »Slava Slovincam« in Majarjev članek.

Tisk je lepši kot v učbeniki dunajske založbe, vezava učbenika je trpežnejša, cena sorazmerno nizka (30 kr.), v začetku vsake pole je pod robom okrajšan naslov: »Za nedeljske šole«. S temi vrsticami sem hotel opozoriti prosvetne delavce, da bi zbirali posebno starejšje učbenike, ker so dragoceno gradivo za zgodovino našega pouka, in bi raz ogvergl tisti mnenje, ki ga tolkokrat slišim: »V našem kraju ni ničesar!«

»Berilo o svetkih in nedeljah za doraseno mladost«. V Trstu. Vladeška tiskarnica. 1850. 451 str. m. 80. SK Nm. sign. 21535.

J. Ajph, Slovenec in 1848. leto, str. 11.

F. Kleinmayr, Slovensko šolstvo v Trstu b. k. z. t. stran 7.

dr. I. Grafenauer, Konvolut korespondence Slomškega z ministrom Thunom in drugimi o šolskih zadevah, št. 50 (še neobjavljeno).

Isti, tam. št. 72 in Arhiv za zgodovino in narodopisje l. št. 72, str. 163.

Ponovilo potrebnih naukov na kmetih. U. Betu, c. kr. Administracija za razprodajo šolskih knjig 1854. (IV) 472 str. m. 80. SK. Nm. sign. 2845.

Vzgoji je veliko število sadjarjev, vrtnarjev in čebelarjev. Se vedno sodeluje pri obnovi sadjarstva in občini in je nenaodnostljiv strokovnjak pri kmetijski zadrugi. Lovci in ribiči ga štejejo med svoje neumorne člane. Največ zaslug pa ima med drugim za urejanje vodovoda in ves čas vodi posle tajnika pri vodovodni zadrugi v Predvorju.

Ob njegovi sedemdesetletnici se zavedamo, da imamo v svoji sredi učitelja teoretičnega in inštruktorja s presenetljivim strokovnim in obimnim znanjem, za služnega vzgojitelja in sveovalca, zato mu ob njegovem jubileju želimo še veliko uspehov, predvsem pa še zdravja in mnogo zadovoljnih let.

1. Marjan Markovac: Radionice ljudske kulture in domačih domov. Zagreb 1957.

2. Josip Kubiček: Kako izraditi nastavna sredstva. Zagreb 1957.

3. Fridrih Troj: Dečja psihologija. Zagreb 1957.

4. Radovan Teodosić: Pedagogika. Zagreb 1957.

5. Metodika elementarne nastave. Zagreb 1957.

6. Likovni odgoj. Zagreb 1957.

7. D. S. Mitrović: Referati o srednjoškolskim udžbenicima iz matematike. Beograd 1957.

8. Slavko Leovac: Svetlo i tamno. (Pregled književnosti Bosne i Hercegovine od 1918 do 1956) Sarajevo 1957.

9. Boro Pavlović: Djeca rišu i pišu. Zagreb 1957.

10. Metodika umetnosti za obnavljanje domačeg štiva. Zagreb 1956.

Šola vzgaja prevajalce in prevajalce-tolmače.

Ustanovljena je bila 1940–1941 ter priključena Filozofski fakulteti (Bakulte des Lettres). Na šoli poučujejo žive jezike, predavajo teorijo prevajanja in tehniko simultane (sočasne) ali sprotne (naknadne) prevajanja. Absolventi se usposabljaajo za delo v internacionalnih organizacijah, ekonomskih in juridičnih institucijah. — Končno ta šola izpopolnjuje v znanju jezikov študente vseh študijskih strok.

Šola je znana po kurzu iz terminologije (M. Clavé), saj se ekonomski tekst razlikuje od juridičnega, političnega, zgodovinskega ali literarnega. Dober prevajalec mora imeti enciklopedsko znanje; zato so važni kurzi iz juridične, ekonomske in filozofske nomenklature.

Prevod govora je dvojen: konsekvutivni in simultani.

DR. STANKO BEVK:

Vretenčarji Slovenije

V Prosvetnem delavcu z dne 10. septembra 1957 je že poročal IŠ. IVAN KREČIČ o tem, da je v tisku zelo pomembna knjiga — življenjsko delo pok. prof. dr. STANKA BEVKA — Vretenčarji Slovenije. Ta knjiga je izšla in opozarja vse na to važno delo. V pismu, ki ga je ob izročitvi rokopisa poslal dr. Bevk založbi »Kmečka knjiga«, navaja tudi naslednje: »Glavni namen knjige je, omogočiti vsakemu ljubitelju narave, da se seznani z značilnostmi vretenčarjev, ki živijo v naši republiki, da spozna najvažnejše pojave iz njihovega življenja in da jim more določiti njihovo ime (vrsto). Take knjige, ki bi obravnavale vseh pet živalskih redov vretenčarjev v Sloveniji, še nimamo. V moje določevalne ključne so prevzeti vsi vretenčarji, ki se nahajajo v LR Sloveniji, razen tega pa so opisani tudi tisti iz sosednjih dežel, ki bi se mogli ob nekaterih primerih razširiti na naše ozemlje.

V prvi vrsti bo moja knjiga domobrodošcem šolam, kjer poučujejo prirodopisne živalstva. Pouk prirodopisa mora biti nazoren. To pa zahteva šolske zbirke, ki jih večina šol še nima, ali pa so nezadostne. Material zanje prinašajo največ učenci, determinirani pa so mora učitelj. Ta v največ primerih nima potrebne literature za to delo ali pa mu dela težave jezik v tui literaturi, razen tega pa v tui literaturi ne najde slovenskega imena za morebiti pravilno določeno žival. Mislim, da bodo z veseljem segli vsi učitelji prirodopisa po slovenski določevalni knjigi, ki jih bo rešila mnogih težav v pogledu spoznavanja domače faune in ureditve šolske zoološke zbirke.

Tako avtor. Knjiga ima 292 strani ter več kakor 150 slik, ki jih je avtor narisal sam. Mnoge med njimi so študijskega značaja. Uvod knjige je napisala dr. ANGELA PIŠKERNIKOVA. Na koncu je 14 strani stvarnega indeksa z več kakor 1400 latinskimi in slovenskimi imeni v knjigi opisanih vretenčarjev. Svet za šolstvo je knjigo pripravil kot pomožno učno knjigo za svoje šole v Sloveniji. Knjiga se dobi — dokler je še kaj zaloga — v knjižarnah in pri založbi v Ljubljani za 600 din.

A. K.

Šolstvo v Beli krajini

Bela krajina, zibelka naše svobode, ima v svojih treh upravnih enotah 35 osnovnih šol s 111 oddelki, ki jih obiskuje 3000 učencev in učenk. Slednje prevladujejo v metliški občini. Nad 78% učencev je uspešno zaključilo prvo polletje, šolski obisk je bil povprečno 95%.

Semiška občina, najmanjša v belokrajski upravni trojki, je tudi edina brez nižje gimnazije oziroma osemletke. V Semiču b. bila pač nujno potrebna in tudi mogoca z vključitvijo učencev višjih razredov vsaj sosednjih osnovnih šol. Po načrtu je tudi predvidena. Vseh šol je v občini sedem z 19 oddelki in 518 učenci. Paradokso pa je, n. pr., dejstvo, da ima šola v Rožnem dolu — tostran Gorjancev, nekdanjo leglo šulterfajnske potujočevalnice — v 5., 6. in 7. razredu je po dva učence! Vsa šestorica pa vendar temeljito zaposluje eno učno moč, in to v škodo nižjih razredov, kakor da je učiteljstva res povsod na pretek. Na novomeško gimnazijo pa se ukažešna mladina vozi še iz mnogo bolj oddaljenih krajev, kot je železniška postaja Rožni dol.

Metliška občina ima v načrtu tri popolne osemletke. Poleg Metlike, kjer je obstaja nižja gimnazija, še na Suhorju in v Podzemlju. V občini je devet osnovnih šol s 33 oddelki in 890 učenci. Poučujejo trije učitelji in 28 učiteljic. Nižje organizirane šole se borijo s pomanjkanjem prostora in učil, da ne omenjamo čisto osebnih težav učiteljstva.

V Metliki imajo tudi večerno gimnazijo. Pričela je delati sredi letošnjega februarja z namenom, da posreduje izobrazbo odraslim in tistim, ki iz kakršnih koli razlogov doslej niso mogli končati nižje srednje šole, ki je danes tako rekoč že povsod minimalna zahteva za sprejem v

Prevajalec-interpret, ki prevaja govornico besedilo konsekvutivno (naknadno), mora imeti temeljito jezikovno znanje kot prevajalec pisanih tekstov, imeti mora enako intelektualno bazo kot govornik, poleg tega pa še dober spomin ter hitro reakcijo. Pri konsekvutivni (naknadni) interpretaciji si pomaga z tekstom imena, številke in druge podatke. (Vsak slušatelj si samostojno in individualno pridre; znake za posamezne pojme, kar tehnično olajša in pospeši delo). Prevajalec mora pravilno zastaviti glas in oblikovati govor. Prevod naj izvede kot original, ne monotono. Pri simultani interpretaciji se vse to vrši v hemetični celici z mikrofonom. Prevajalec pre-

vaja sočasno z govornikom, govornik mora jasno, primerno glasno, s pravilno artikulacijo. Simultana interpretacija zahteva posebno gibčnost duha, nepriljenost izraza, krepke živce, samobvladavanje. Za to so potrebne redne in intenzivne vaje. Vse delo je živo, zanimivo, zelo zahtevno.

Zeneva je kar prirodna baza za tako šolo. Tu je sedež različnih mednarodnih institucij. Tu je Organizacija Združenih narodov s specialnimi odpravniki, Internationalna organizacija dela, Svetovna meteorološka organizacija, Svetovna organizacija za zdravje, Internationalna zveza za telekomunikacije ter Evropska ekonomska komisija.

Zenevska šola je na zelo visokem nivoju. So pa še druge tovrstne šole. Dobri sta v Heidelbergu in v Münchenu; v Parizu sta dve: ena na Sorbonni in HEC (Hautes Etudes commerciales), ki ju pa francoski študenti ne cenijo in obiskujejo rajši ženevsko, ki je med vsemi najbolj znana.

Kateri jeziki so na programu? V prvi vrsti so to angleški, francoski, italijanski, nemški, ruski in španski jezik. V drugi skupini so arabski, perzijski, poljski, portugalski, švedski in turški pa nizozemski, češki, grški, hebrejski, kitajski jezik. V tretji skupini (manj razširjeni jeziki) pa so: bolgarski, srbohrvatski, finski, hindustanski, japonski, madžarski, rumunski in slamski.

Zdaj pa še pogledimo, kako slušatelj preživi svoj delovni dan! Od 8–10 ure se vadi v simultanen prevajanju v celici: eden bere, drugi prevaja. Od 10. do 11. ure je pri prevajanju. Od 11. do 12. ure je delo v skupini: eden bere, drugi beleži tekst ter ponavlja razpravo. Od 14. do 17. ure je vaja v konsekvutivnem prevajanju (v sobi). Od 17. do 19. ure vajanju s strokovnjakom. Od 19. do 20. ure je konsekvutivno in simultano prevajanje pod nadzorstvom specializov.

Historijski pregled

V preteklem letu je po daljšem presledku zopet začel redno izhajati »Historijski pregled«, časopis za pouk zgodovine, ki ga izdaja Zveza zgodovinskih društev Jugoslavije. Doslej so izšli tri številke, v kratkem bo izšla še četrta. Z njo bo zaključen letnik za leto 1957. V primerjavi s prejšnjimi letniki zajema časopis vedno širša področja iz šolske prakse, je vsebinsko mnogo bolj pisan ter bolje urejen.

V tretji številki, ki je sedaj pred nami, je pod sedmimi rubrikami (V čast 40. obletnici oktobrske revolucije, Pouk zgodovine, Članek in razprava, Poročila. Iz tujih časopisov, Dokumenti in končno Kronika) 24 daljših ali krajših prispevkov. Med obširnejšimi članki je omeniti J. Marjanoviča Oktobrska revolucija in ljudska revolucija v Jugoslaviji, dr. F. Čulinoviča Odmev oktobrske revolucije v jugoslovanskih deželah, D. Abadžijeva Nekaj podatkov o odmevu oktobrske revolucije v Makedoniji, s čimer se je uredništvo oddolžilo obletnici prve zmagovite socialistične revolucije, in končno dr. N. Klaičeve O protestantizmu na Hrvaškem in Slavoniji.

Posebej pa je treba opozoriti na predlog okvirnega učnega načrta za zgodovino na osemletni šoli. Predlog je sestavila posebna komisija Zveze zgodovinskih društev Jugoslavije in je pomemben prispevek k reševanju problemov pouka zgodovine v reformirani obvezni

Vzgoja obrtnih vajencev

Iz ankete, ki jo je med več kot 10 tisoč obrtnimi vajenci v Sloveniji izvedla republika Obrtna zbornica skupaj z Zavodom za statistiko, se je šele vsestransko pokazalo poredčenje našega obrtnega naraščaja.

Mnogo skrbj prizadeva vprašanje vajeniške vzgoje tudi Dolenjski, predvsem njen metropolit in občinskemu ljudskemu odboru v Novem mestu, Prostor, s katerimi razpolaga novomeška vajeniška šola, so predvsem veliko primajhni. Nujno bi potrebovala lastno poslopje. Ker pa so razpoložljiva sredstva skromna, se je OBLO Novo mesto odločilo za vsaj zaslonno rešitev: nad obsežno telovadnico novomeške osnovne šole bodo nadzidali nadstropje in s tem pridobili za vajeniško šolo tri učilnice.

Ni manj nevzdržen ali pa celo bolj je položaj vajencev samih glede na njihovo raztresenost širno po občini in s tem v zvezi z obiskovanjem šole. Tudi do dve uri daleč prihajajo nekateri na delo in v šolo. Pri tem jedo le dvakrat na dan, zjutraj in zvečer. Med vajenci jih je skoraj polovica, ki so otroci padlih borcev. In med temi jih je spet več kot polovica za šolanje le delno preskrbljena. Tako stanje je res nevzdržno.

Upošteva vse te razloge se je OBLO Novo mesto odločilo za gradnjo vajeniške internata. Najeli bodo investicijsko posojilo, z dožvojenjimi letnimi prispevki pa bodo sodelovala tudi večja podjetja.

Nova vajeniška šola v Novi Gorici

Okrajni ljudski odbor Nova Gorica je s 1. marcem odprl vajeniško šolo trgovinske stroke, združeno z internatom — prvo te vrste v Sloveniji. Vzgojala bo trbovski naraščaj goriskega in koprškega okraja. Poleg OLO Nova Gorica, katerega proračunski zavod bo nova šola, sta njeno ustanovitev znatno podprla tudi republika Trgovska zbornica ter sklad za kadre. Skupno je vanjo vloženo 80 milijonov dinarjev.

Pomagajmo Podmladku Rdečega križa

Komisija za Podmladek pri Glavnem odboru Rdečega križa za Slovenije bo to pomlad pozivila delo svojega Podmladka z nagradno zdravstveno križanko v Cicibanu za mlajše in v Pionirju za starejše Podmladkarje. V Tednu Rdečega križa bo v javni radijski oddaji v okviru pionirskega kotička zbranje nagrad. Oddaja bo verjetno tudi televizijska.

Poleg zbranja bodo pri isti oddaji tudi tekmovali v higienskih privajenostih člani najboljših Podmladkov Slovenije, ki bodo za nagrado povabljeni k tej oddaji v Ljubljani.

Učitelje in voditelje Podmladka na nižjih gimnazijah vabimo, naj po svojih močeh podprejo to našo akcijo; otroke naj opozorijo na križanko in jim tudi pomagajo pri pozitivni dela Podmladka na šoli, tako da bodo otroci lahko prišli v poštov teden pri izbiri najboljših Podmladkov v Sloveniji.

Delo Podmladka RK je: pomoč pri izboljšanju higienskih razmer v šoli in okoliših, socialna in zdravstvena skrb za bolne in socialno ogrožene šolske tovaršje in druge ljudi ter mednarodni stiki članov Podmladka Rdečega križa. Učiteljem pomaga pri delu s Podmladkom brošura Glavnega odbora Rdečega križa Slovenije »Skrbimo za telesno in duševno zdravje našega podmladka«.

Zavedajmo se velike vzgojne vrednosti organizacije in pomagajmo otrokom pri delu!

Komisija za Podmladek pri Glavnem odboru Rdečega križa Slovenije

Desetletnica avtomehanične šole

Februarja meseca je poteklo deset let od ustanovitve avtomehanične delavnice, ki ima svoj sedež v šentvitski občini mesta Ljubljane. Tiho je šel jubilej mimo vzgojne ustanove, tako pomembne za Slovenijo. Slovensko pa bo proslavila svoj delovni praznik ob letošnjem zaključku šolskega leta. Tedaj bomo tudi podrobneje poročali o njenem delu in uspehih, ki pa kljub vsem težavam niso majhni. Sedaj ima šola tri razrede v novi šentvitski gimnaziji, tri pa v matični šoli. Zadnjih trije so le zasloni, ker je poslopje določeno za dom avtomehaničnega naraščaja.

NOVE KNJIGE

KNJIŽNICA »CEBELICA« (cena: broš. 50, kart 110 din) J. in W. Grimm: PEPEKA — zadnja knjiga letošnjega programa

KNJIŽNICA »SINJI GALEB« (cena: broš. 90, ppl. 160, cpl. 190 din) Tone Seliskar: RUDI — zadnja knjiga letošnjega programa

KNJIŽNICA »KONDOR« (cena: broš. 130, ppl. 250 din.) 18. knjiga Goldoni: KRCMARICA Istočasno bomo vsem naročnikom, ki še niso prejeli knjige M. Gorki: Mati, poslali v mesecu aprilu ZLATA PTICA (za prednoročnike posamezni izvod 300 din, vezano v ppl.)

Ran Bosilek: BOLGARKE PRAVLJICE — prevod Matevž Hace: Komisarjevi zapiski — cena: ppl. 580 dinarjev, cpl. 680 din

ZALOŽBA »MLADINSKA KNJIGA«

Oddelke za prodajo knjig Ljubljana, Tomšičeva ul. 2

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE

opozarja na priročnike za pouk tujih jezikov

Dr. Anton Grad: Italijanščina 380 din
Dr. Pavel Karlin: Deutsch von A bis Z 350 din
Dora Vodnik: Kratak pregled nemške slovenice 160 din

v nekaj dneh izide

B. Stevanović: Pedagoška psihologija

Zahtevajte knjige v vseh knjižarnah ali pa jih naročite naravnost pri

DRŽAVNI ZALOŽBI SLOVENIJE

Ljubljana, Mestni trg 26